

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy hónap 2 k. 40 L.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy hónap 2 k. 80 L.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Vasárnap, október 22.

Mackensen sikerei Dobrudzsában.

— Elfoglalt oláh főállások. —

Berlin, október 21. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcátér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

A Somme vidékén az erős tüzerharc tovább tart. Lesarse és Baurcourt—L'Abbec között az angol támadások közelharcban megheiusultak. Tovább keletre az ellenséges rohamárkokra irányított erős hatású tüzelésünk elfojtotta a támadó kísérleteket. A franciák előretörései a Saily—Rancourt müuton át akadályaink előtt összeomlottak. Küzdő repülőrajaink számos légi támadással megvédték figyelő repülőinket. Az ellenségnek 12 repülőgépet lelőttük, amelyek közül négy vonalaink mögött fekszik. Ejjeli légi portyázásaink a pályaudvarok mögött, robbanásokból és tűzvészekből megállapítható jó eredménnyel jártak.

A német trónörökös arcvonala:

A Maas mindkét partján a tüzer-ségi tevékenység élénk volt.

Keleti harcátér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonala:

Orosz zászlóaljok hiábavaló veszteségteljes rohammal újból azon fáradoztak, hogy a Stochod nyugati partján legutóbb elvesztett árkaikat tőlünk elragadják. A Narajovka mellett pedig német csapatoknak Gallwitz vezértábornagy vezetésével végrehajtott támadása kezünkre juttatott egy orosz állást. Skomorochytól északnyugatra hiábavaló ellentámadások az ellenségnek csak újabb veszteséget okoztak. Az elfoglalt állásból öt tisztet, 150 főnyi legénységet és két géppuskát már tegnap beszállítottunk.

Karoly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

Sikeres erdei és hegyi harcaink a hóban és fagyban tovább tartanak. A románok veszteségei súlyosak.

Balkán hadszíntér:

Mackensen vezértábornagy hadsereportja:

Dobrudzsában a harcok ránk nézve előnyösen fejlődtek. A szövetséges német—bolgár—török csapatok a Duna melletti Rasova—Ageniar—Tuzlatól délre húzó vonalban több helyen kenyomul-

Stürgkh gróf tragédiája.

Egy revolverlövés zaja döbent meg a lelkeket. Egy tulhajtott gondolkozású, tulizgatott idegzetű ember — látszólag minden elfogadható ok nélkül — kiirt a föld színéről egy másik embert, ki a legbékésebb és legártatlanabb dologgal foglalkozott: ebédelt...

Az első pillanatra szinte mellékes az, hogy ez a tragikus sorsu ember: egy ország első államférfia: miniszterelnöke volt. A tragikus sors, a gyilkok, a revolver: a fórumok magasságain álló nagyságokat szokta kikeresni, akkor, midőn hivatásuk szavát követve hívják ki maguk ellen az ellenkező gondolkozásuak haragját. Ferenc Ferdinándban a katonát ölték meg, aki katonáit egy hadgyakorlatra készíti elő, melyet fenyegetőnek ítétek elleneink; Tisza Istvánt az elnöki székből veszi célba a fanatikus gyűlölet.

Hogy Adler Frigyes anarchista író miért ölte meg Stürgkh Károly gróf osztrák miniszterelnököt? nem alkalmas téma a találgatásra. Különösen nem most: a háberus zaj közepett. Ez a dolog nem a logikus gondolkodás ítéletére tartozik: előlött bizonyára a patológusok fognak véleményt mondani. Azok az adatok, a melyeket e gyilkosság magyarázatául az osztrák politikai helyzet mai állapota nyújthat: sokkal bonyolultabbak, semhogy azok fejtegetése a mai viszonyok között kívánatos lehetne. Annyi bizonyos, hogy az osztrák parlamenti viszonyok sok idegességet okoztak a Lajtán túl. A modern gazdasági, társadalmi és evolucionális eszmék zászlóvivői hangos elkeseredéssel tárgyalták a parlament szünetelésének okait s ez állapotok előidézésének és fentartásának főokozóját Stürgkh grófban keresték. Az anarchizmus merész tanításain nevedett író, ki anélkül is fogékonyabb az élet forró eseményei iránt, egyre jobban elsötétülő lélekkel láthatta mindannak az összeomlását, amelyet az ő teóriája a világ haladására felépített. Ugy érezte, hogy mindazt a sok szép és nemes eszmét, melyet a világ boldogítására az ő ferde tudománya kitalált, összerombolta valaki... Egyre jobban megzavarodó lélekkel kereste Adler Frigyes, hogy ki tette ezt? A képromboló Háborút kereste és... a szerencsétlen ebédelő Stürgkh grófot találta.

tak az ellenség főállásába. Tuzlát és a Topraiszartól északkeletre, Koziaregától északra, valamint Mulziopatól északnyugatra emelkedő magaslatokat heves harcok után elfoglalták. Ez alkalommal körülbelül 3000 orosz, köztük egy ezredparancsnokot, néhány száz románt elfogtunk, 22 géppuskát, egy aknavetőt zsákmányoltunk. A német repülőrajok sikeresen vették ki részüket a harcból.

Macedóniai hadszíntér:

A helyzet változatlan. Ludendorff, első főszállásmeister. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Csapatunk hóban, fagyban harcolnak.

(Minden dicséretet felülmuló teljesítmények.)

Budapest, október 21. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcátér:

A magyar—román határon tovább harcolunk. A hóban, fagyban és a legnehezebb terepen sikeresen küzdő csapatok teljesítményei minden dicséretet felülmúlnak. A Kárpátoktól északra az osztrák—magyar haderőnél nem volt különös esemény.

Olasz harcátér:

Pasubio szakaszon állásaink ellen tovább tart a mindenféle kaliberű ágyúk és aknavetők heves tüze. A Rite hegyhát előtt a készenlétbe helyezett ellenséges gyalogságot tüzer-ségünk lefogja. Az olaszoknak a hegyhát keleti része ellen intézett négy támadását visszavertük. A Brandvölgyben a völgyállás ellen előnyomuló ellenséges századot megsemmisítettük, két tisztet, 159 főnyi legénységet elfogtunk, 10 aknavetőt és egyéb hadianyagot zsákmányoltunk.

Délkeleti harcátér:

Albániában nem volt különös esemény. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Menekül a görög király.

Genf. A Louvrenak jelentik Athónból: Konstantin király a menekülésre elkészült.

Amsterdam. A Radió ügynökségnek jelentik Londonból: György görög herceg azon fáradozik, hogy Angliát eltáborítsa elutasító magatartásától. A radikális angol sajtó Gunaris elfogatását követeli az entente-ellenes propagandájáért.

Aradi zászlós hőstette a nyolcadik Isonzó-csatában.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Fodor András, a szegedi ezred hadnagya küldte ezt a levelet az Aradi Közlöny szerkesztőségének:

Tisztelt szerkesztőség! Egy aradi fiu hőstettéről adok itt hirt önöknek.

Az olaszok nyolcadik isonzó offenzívájában a legendás híru szegedi 46-ik gyalogezred védte a legfontosabb pontokat. A legexponáltabb helyen állott a 3-ik század. A jobb szárnyon levő szakasz parancsnoka Tauszig Béla zászlós, aradi lakos, kinek szülei Opáloson bányatulajdonosok. A vezérkari jelentésben sokszor emlegetett hely, hol a század állott a legerősebb tüzérségi tűz alatt volt. Az ellenséget egy mély völgy választotta el tőlünk, részünkről lövészároknak nyoma sem volt s körakások mellett voltunk kénytelenek elhelyezkedni. Tauszig szakaszát oly ügyesen helyezte el, hogy az ellenség nem sejtette ott létüket s a nagy tűzben könnyen kitarthattak, mert az olasz tüzérség, mely mindenüvé hevesen lő, ezt a helyet pontosan nem tudta belőni. Már maga az elhelyezkedés ügyes volta dicséretet érdemelt, miután a szóban levő napon a rettenetes pergőtűz, mondhatni semmi kárt sem okozott a szakaszban.

Délután négy órakor az olaszok négyes tömör sorokban támadást intéztek a magaslat ellen. Körülbelül 150 lépésre engedték közelni magukhoz s ekkor Tauszig zászlós felugorva a körakások tetejére hevesen lőni kezdett. Példáján okulva az egész szakasz ugyancsak felugrott s takaratlanul óriási tüzelést zúdított az olaszokra, kik az első pillanatban földbe gyökerezett lábakkal bámultak felfelé, de hamarosan szétszaladtak a körülötte levő gránátlukakba. Egy mélyedésben gyülekeztek újra s fél óra múlva ismét támadást intéztek. E hely tartása nagyon fontos volt, mert az átörés a front nagy részére kihatott volna. Megismétlődött az előbbi jelenet, de most már az olaszok bátrabban, gyorsabban s amennyire lehetett, elővigyázatosan jöttek előre. Tauszig zászlós szünet nélkül lőtte őket, egy ember a hata mögött állandóan csak töltötte a fegyvert. Ötven lépésre közelíthették meg a hőszi csapatot, mely parancsnoka példáján okulva rettenthetetlenül kitarzott. Itt már a tiszteknek sem a botja, sem bátorító kiabálásai nem tartották vissza őket a gyors visszatástól. Felszerelésüket, fegyverüket, sebesülteiket s halottaikat hátrahagyva, mint a nyulak futottak vissza, egy lövést sem téve többet, míg a miénk valóságos körvadászatot tartott rajtuk. A század többi része ugy volt elhelyezkedve, hogy a küzdelembe beleavatkozni nem volt célirányos s kénytelenek voltunk tétlenül, de gyönyörködve nézni a 2-ik szakaszunk és Tauszig zászlós munkáját.

Egy óra múlva már telefonon át az ezredparancsnok elismerését fejezte ki nekí, másnap pedig az ezredparancsban a következő sorokat olvastuk:

"Tauszig zászlósunk a tegnapi nap folyamán tett kiváló szolgálataért köszönetemet s legteljesebb elismerésem fejezem ki."

A felsőbb parancsnokságoknak szintén tudomására jutott ilyenformán az eset s a fiatal hős most a legmagasabb legénységi kitüntetésre terjesztetett fel.

Az olaszok egész éjjel hordták hátra sebesülteiket és halottaikat, mégis másnap a 30

emberből álló szakasz frontja előtt futólagosan 85 olasz hullát számoltunk össze.

Azt hiszem, nem érdektelen Arad város közönségére, hogy a nyolcadik isonzó csata hőse közülök való s épen azért bátorkodtam ezt az esetet megírni.

Pánik Romániában.

— Távirati tudósítás. —

Genf. A Radió-ügynökség jelenti Bukarestből: Bertho tábornok, akit az oláh hadsereg átszervezésére küldtek Bukarestbe, hat órai bukaresti tartózkodás után az erdélyi frontra utazott.

Genf. A Genevois jelenti: Bertho tábornok kormányától utasítást kapott, hogy Bukarestből az orosz hadvezetőséget olyképen igyekezzék befolyásolni, hogy Oroszország azonnal és hatalmas katonai segítséget küldjön Romániának.

Bern. A Corriere della Sera bukaresti tudósítója lapjának a következőket táviratozza a fejvesztett Romániáról:

Az erdélyi nagy vereségek és itt-ott már az oláh földön folyó harcok valóságos pánikot idéztek elő az országban. A tisztviselők, akik előbb értesültek a hadsereg kudarcáról, családjukat biztos helyre igyekeztek juttatni. Az ő menekülésük átragadt a többi lakosságra, sőt még a parasztokra is, akik mindenfelől Moldvába igyekeznek. Különösen általánossá vált a menekülés az ország nyugati és délnyugati vidékéről, amidőn híre terjedt, hogy az oláh hadsereg vissza fog húzódni a határ mellől a csernovic—bukaresti vonalra és ezzel föladja Románia jelentékeny részét. A városok pályaudvarait megrohanták az emberek, hogy helyet szerezzenek a vonatokon. Rettenő jelenetek: ökölharcok, verekedések folytak le a helyekért és ezeknek a csatáknak több halottjuk is volt.

A kormány látva a rémületnek ekkorra elharapózását, kényszerítő eszközököz nyúlt, hogy véget vessen az általános fejvesztettségnek. Rendeletben megtiltotta a tisztviselőknek, hogy akár ők, akár családjuk elhagyják helyüket. Az utazást igazoláshoz kötötte. A legnagyobb zavar uralkodik mindenütt, aminek következtében minden közszükségleti cikk ára rohamosan emelkedik.

A kormány mindamellett nem tudta megakadályozni az általános költözködést. A parasztok szekerekre rakják holmijukat és vándorútra kelnek. Az utakon a karavánok végtelen sora húzódik, amely menekül Nyugat-Romániából. A kormány erőszakkal szándékozik hazaküldeni a menekülőket. Ezen a helyzeten csak egy dolog tudna segíteni: egy nagy román győzelem, ami azonban egyre késik.

Malmő. Jassyba kétszáznegyven orosz repülő érkezett. Az oláh felderítő szolgálattal akarják újra szervezni.

Stockholm. A „Facia” című bukaresti lap nyílt levelet intéz Ferdinánd oláh királyhoz, amelyben felhívja a figyelmét arra a brutális bánás-

módra, amelyben az oláh tisztok a legénységet részesítik. A „Facia” a következőket írja: Tisztjeink megölik katonáinkat és fiainkon bosszúlják meg balsikereiket. Egy hét folyamán az oláh lapok két katonai gyilkosságot hoztak nyilvánosságra. A nyolcadik ezred egyik hadnagya puskatussal annyira megverte egyik közlegényét, hogy a katona az üllegekbe két nap múlva belehalt. A második eset a következő: Tuturescu hadnagy kardjával szivenszurta Botrona nevű gyalogost, pusztán csak azért, mert a front mögött tartott katonai gyakorlótéren a szegény katona egy lépéssel tovább ment, mint kellett volna, miután a hadnagy már megállást vezényelt. Az ütlegetés a hadseregben nem hivatalos büntetés, de Romániában katonai szokássá lett. Sok oláh katona követett el már öngyilkosságot, részben az ellenségtől való félelmében, nagyobb részt azonban a tisztok brutális bánásmódja következtében, amit nem bírtak elviselni.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik. Román jelentés október huszadikáról: Az ellenség Giovasa (?) mellett és a Tatos völgyében támadott, visszavertük. A Uz völgyében heves tüzérségi és gyalogsági tevékenység. Az ellenséget szétszórtuk. A ojtói szorosban csapataink támadásba mentek át és visszavetették az ellenséget a határon, a harc még tart. A többi arcvonalon a helyzet változatlan, kivéve a törösvári szorost, ahol balszárnyunk ellen irányított ellenséges támadást visszavertük. Itt 45 foglyot ejtettünk és hadiszereket zsákmányoltunk. A Szurul hegyet ismét elfoglaltuk. Az Olt folyó jobbpartján a Rubel hegy vidékén öt ellenséges támadást vertünk vissza. Az ellenséget nagy veszteség érte, árkaik előtt háromszáznál több halottat találtunk, 2 gépfegyvert zsákmányoltunk. A Zsil völgyében Orsovánál tüzérségi harc. Déli arcvonal: A Duna mentén tüzérségi és gyalogsági tüzelés. A Dobrudzsában az ellenség az egész arcvonalon támadást kezdett. Jobb szárnyunkon és centrumunkon visszavertük. Balszárnyunkat kevésse észak felé vontuk vissza.

Németország feltételei a japán hajózásra. Lipcseből jelentik: A Leipziger Nachrichten berlini parlamenti körökből arról értesül, hogy a német kormány Madridban javaslatot terjesztett elő, hogy a német tengeralattjárók Angliába és Franciaországba hajlandók bizonyos mennyiségű japán teherszállító hajót átengedni, de csak azzal a feltétellel, ha ugyanannyi teherszállítót Németország részére is átengednek az ellenséges hajók. Spanyolország eddig a javaslatra nem válaszolt.

Kegyetlenkedés politikai ellitétekkel. Berlinből jelentik: Az orosz határról jelentik: Tschenkeli radikális képviselő, aki Szibériában volt, onnan visszatérve bejelentette pártjának, hogy Szibériában a többnyire intelligens politikai ellitétekkel rettenetes kegyetlenkedéseket visznek véghez. A politikai ellitétek között mintegy nyolcszáz szocialista, két képviselő és számos zsidó van. Emberiellen bánásmóddal a legnehezebb munkát végeztetik velük, ütlegetik őket és már számosan belehaltak a szenvedésekbe.

Oroszország külön békéjének feltételei

(Megijedt az entente. — „Előbb Kiew aztán béke.”)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A francia sajtó néhány nap óta feltűnő idegességgel foglalkozik azokkal a hírekkel, amelyek a semleges, de főképen a svájci sajtóban szárnyra kelték és amelyek Oroszország külön békéjével foglalkoznak. A Temps, a Matin, a Figaro a leghatározottabban állást foglalnak a különbéke gondolata ellen, ami Németország és a monarchia győzelmét jelentené. A francia lapok közleményeinek gondolatmenete a következő:

Az utóbbi napokban felbukkant az a hír, hogy Oroszország a béke kérdéséről tárgyal a központi hatalmakkal.

A békének reális alapjai lennének, nevezetesen kölcsönös területi átengedések, melyek a tárgyaló felek hatalmi érdekeinek megfelelően. A béke a tárgyaló feleknek egy végleges hatalmi elrendezést biztosítana és azokat a kérdéseket, amelyek eddig ellentétbe sodorták őket, kiküszöbölne.

Ezek a híresztelések természetesen nagy feltűnést keltettek mindenütt, különösen a háborus országokban, amelyek közül Anglia és Franciaország nagy megrökönyvéssel és megütközéssel fogadta a békéről szóló közleményeket.

A francia lapok hangoztatják, hogy kár a dolognak tulságos jelentőséget tulajdonítani, mert az egész nem egyéb, mint kísérlet Oroszország kiugrasztására a négyesszövetségből. Oroszország egész jövője, fejlődése, hatalmi állása, nemzetközi sulya van kockán ebben a háboruban és tisztában lehet azzal, hogy csak a diadal hozhatja meg háborus céljait. Kiegyezés és különbéke legyőzést jelentene számára, bármennyire kedvezőek lennének is a feltételek. Az entente garanciákat nyújtott Oroszországnak a jövőre vonatkozóan és ezzel szemben Oroszország fegyveres erejét a közös célok szolgálatába adta. Mivel a közös célok még nem értek el és mivel Oroszország a maga külön céljaihoz sem jutott közelebb, tehát botorság lenne részéről a különbéke kérése vagy elfogadása.

Oroszország szerződéssel kötötte le magát, amelyet csak erőszakkal lehetne megszegni, de semmivé tenni nem lehet. Abban a pillanatban, amikor Oroszország megszegné a szövetségi szerződést, Japán ismét szabad kezet nyerne és nem mulasztaná el az alkalmat, hogy megszálljon bizonyos orosz területeket, ami a kelet-ázsiai orosz törekvések teljes csődjét jelentené.

Oroszország külön békéje még gondolatnak is lehetetlen, mert békébe rontaná szövetséges társait is.

Azok a nemzetek, amelyek az entente hatalmában bizakodva hozzá kötötték sorsukat, teljesen le volnának gázolva. A most kötött béke még akkor is Németország diadalát jelentené, ha kiűritené Belgiumot és a megszállt francia területeket.

Mit beszélnek Oroszországban?

Az orosz külön béke híre az angol lapokból kelt szárnyra. Az Aradi Közlöny beavatott politikai körökben az angol sajtóban napvilágot látott hírekről a következőket tudta meg:

A „Daily Telegraph” e komoly és nagytekintélyű angol újság nemrégiben egy rövidke hírt hozott, mely szerint „Németország Oroszországot egy külön béke megkötésére akarja csábítani.” A szerkesztőség ehhez kommentárt fűzött, egyben felvetette a kérdést, hogy ez esetben az európai helyzet miképpen fogna alakulni? A cenzura a kommentárt törölte, arról is gondoskodott, hogy maga a rövidke hír se igen terjedjen tovább. Mindez feltűnt és a neutralis államokban ez alapon is tovább kutattak és megtudták, hogy Oroszországban a különbéke lehetőségének a következő akadályairól és feltételeiről beszélnek:

Adva van először, hogy Oroszországban a háborus párt dominál. A nagyhercegek dícsvágya, a katonai körök rangemelési aspirációi, a nagyszállítók anyagi érdekelttsége és sok egyéb a háboru mellett tart ki. A küzdő, szenvedő, áldozó tömegnek nincsen szava. Ils n'ont pas voix au chapitre.

Második akadály a francia tőkével szemben való lekötöttség — több mint 30 milliárd összegben, amelyet Oroszország kölcsön vett az európai háboru céljaira.

Harmadik: a presztizs kérdése. Negyedik: az ententebeli kötelek erőssége és így tovább sok olyan momentum, melylyel egy külön béke érdekében megküzdeni szinte lehetetlennek látszik.

„Csak a németektől függ” . . .

És mégis.

A németek akadályokat és lehetetlenségeket nem ismerő lángelméje mégis telveszi meg e téren is a harcot.

Ismeri az orosz háborus párti hangulatot és tudja, hogy a háboru után bekövetkező felelősségre vonástól remegők részére kell némi megnyugtatót találni.

Abból indul ki, hogy e helyütt nincs győző és nincsen legyőzött. Ezen beismeréssel lehet és szabad egy asztalhoz ülni. Az orosz diplomácia, mely elvitázhatatlanul elsőrangú — a londoni egyezményben magát feltétlenül nem kötötte le. Zwei Eisen im Feuer halten, mondta Bismarck és vele Sassonov. Ha Konstantinápoly és a Dardanellák neki feltétlenül garantálva vannak, akkor igen — de e nélkül „szabad kéz”. Az entente eddig, e cél elérésére semmit sem tett és a jövőben is alig tehet. Oroszország egymaga viszi a maga háboruját és nemhogy segítenék, de még ő a segítő. Miért? Van talán előnyösebb mód is, amely az orosz birodalom előhaladását biztosítja. A németnek valahol a távolban rejtett keze reá mutat és a háborus párti kamarilla ebben megláthatja a maga előnyeit. Nem kell a felelősségtől remegni, a háborut dícsőségesen tudja befejezni, a békét maga diktálja; mert az általa szabott feltételek elfogadása a cári birodalom felvirágzását hozza.

A franciáktól való anyagi függőséget vállalja el a német. Ha az orosz zálog a francia hitelezőnek elegendő biztosíték, elég lehet az a németnek is. Az orosz birodalom fizető képes, elébb-utóbb minden tőke és minden kamat megtérül; sőt ha egy újabb kölcsönt kap, melylyel megzavart egyensúlyát némileg helyre billentheti erre is van bőven zálog, csak legyen ki benne megbizik és a hitel nyújtásra képes. Ha Németország oly igen hatalmas, ám lássuk; a le nem győzött Oroszország diktál, a nem győztes Német birodalom a feltételt elfogadhatná.

Livland, Kurland az orosz birodalom integráló része marad. Németország bizonyítsa be, hogy hódító szándékai nincsenek, seregeit tehát

onnan vonja ki. A német határait biztonságban látva, hódításokra ne vágyják.

Lengyelországot illetőleg az alakítandó új királyságban az orosz irateressement a némettel össze egyeztetethető; mert egyik államra nézve sem lehet veszélyes, fejlődése mindkét szomszédnak közös érdeke.

Az entente-től becsületben válhatik el; mert a háborut dícsőségesen, sok diadallal és mindenkor a maga erejével viszi. Anglia neki nem barátja, hisz egy orosz különbéke eshetőségével szemben Japánnal szerződött, mely szerint ez Oroszországot ily esetben megtámadni jogosult. Hogy ezt ellensúlyozhassa, egy millió orosz hadifogoly kicserélendő olyképp, hogy Németország ezeket teljesen felszerelni tartozik. A németeknek meg vannak hozzá az eszközei, ha igazán erős, igazán békevágó, terhelje meg a maga főkönyvét. A rubel értéke emelkedőben van.

— Mindez lehetséges, de majd csak akkor, ha Kiewbe értek a németek, — mondják a semleges diplomata körökben.

Berlin. A francia és az angol radikálisok állásfoglalásával szemben, mely szerint a békét olyan örült feltételekhez fűzik, hogy a Hohenzollern dinasztia fosztassék meg a tróntól, az orosz sajtó erővel állást foglalt. A jobbpárt vezére Puruskievics a következőket írja lapjában: Vilmos császár csapataival küzdünk és azt isten segítségével le is győzzük. Amde a német népnek császárhüségére ellen sem a háboruban, sem a háboru után nem fogunk küzdeni. Más lapok a Hohenzollernnek történelmi hivatását emelik ki. A cikkekből kiviláglik, hogy Oroszországban napról-napra növekszik Anglia ellen a gyűlölet.

Két irányzat Németországban. Berlinből jelentik: Scheidemann szocialista képviselő a Vorwärtsben az „1916-iki zsidószámlálás” címen erős hangú tiltakozást tesz közzé, melyben megtámadja a költségvetési bizottságot az október 19-én hozott határozatáért, amely elrendeli, hogy a hadseregfelszerelési intézeteknél foglalkozó egyéneket vallásuk szerint írják össze. Hangoztatja, hogy ez rettenetes sértés a felekezetekre semleges állam alapelvei szerint és nem mulaszthatja el, hogy a birodalmi gyűlésen kívül is meg ne támadja a bizottság határozatát. A határozatot azzal akarták indokolni, hogy el akarják osztani a közvéleményben elterjedt ama téves feltevést, hogy a hadfelszerelési intézeteknél különösen sok zsidó bujkáló talál menedéket. Hogyha itt bujkálók vannak — írja akkor küldjék a trontra őket, akár zsidók, akár keresztények az illetők. Hogy a határozat, noha azt a kormány ellenzte, mégis meghozható volt, az nagyon érdekes jelenség. Már is látszik, hogy a háboru után két áramlat fog harcolni majd az uralomért. A szabadelvű, előítéletek nélküli és a másik a reakcionárius irányzat, amely egyúttal antiszemita is. Scheidemann egyébként evangélikus vallású.

A bolgár szobranje összeül. Szófiából jelentik: A szobranjét e hónap 28-ára rendes ülészsakra hívták egybe.

Angol miniszter Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A mindinkább szélesbülő világégés közepette nem lesz érdektelen momentót állítani ama férfi emlékének, aki messze tiz esztendő távolában Aradról indult annak az utnak, amely Anglia miniszteri székébe vezetett, s amelynek fényét, pompáját ép az itt, magyar földön szerzett meggyőződése, hite következtében hagyott oda a világháború kitérősekor.

George Macaulay Traveyen, volt angol miniszterről van szó, aki — mint tudvalevő, — a világháború kitérősekor, az egyetlen angol államférfi volt, aki egész lélekkel és meggyőződéssel ellenezte Angliának a világháborúba való beleavatkozását, s ennek következtében oda is hagyta miniszteri székét. Azóta nem igen hallatott magáról, csak most legutóbb, amikor az angol parlament ülésén interpellálta Asquith kabinetjét egy olyan kérdés kapcsán, amely az ő általa ellenezett világháború kitérősi okainak végső eredményét kutatta.

George Macaulay Traveyen, — dedunokája a híres angol történetírónak, mint izgvérig érző ir ember, már államférfiúi működését megelőzőleg az ir nemzet legfőbb sebének, a földtelenségnek — vagy amint világszerte ismeretes a „home rulenak” — volt küzdő bajnoka, s e kérdés tanulmányozása közben kapcsolatot keresett a többi európai államok hasonló viszonyaival. Erre a legalkalmasabbnak Magyarországot, az ellentétes fajoknak ez az ezeréves földje látszott a legalkalmasabbnak, amire figyelmen kívül hagyta Farkas Pál országgyűlési képviselő, akkor a cambridgei Trinity College hallgatója hívta föl.

Az akkor már kiváló nemzetgazdász hírében álló Traveyen a kérdés tanulmányozására Magyarországra jött és tiz esztendővel ezelőtt az aradi Fehér Kereszt szálloda étterméből indult neki a föltedező utnak. Hollaky Imre és Farkas Pál voltak az utitársai.

Az utiterv volt Erdély bebarangolása s ennek kapcsán a magyarországi oláhság helyzetének tanulmányozása. Traveyen ugyanis a különböző agitatórius célzatu pamflettek, röpiratok alapján arról volt meggyőződve, hogy a magyarországi oláhok sorsa lényegében megegyezik az elnyomott és földet nem szereshető irekével s éppen ezért az oláh kérdés tanulmányozása volt a legfőbb célja.

Aradról Dévára mentek, ahol néhai Barcsay Kálmán vendégei voltak, Boldogfalván pedig Kendetty Kálmáné, bejárták Hátszeget, Petrozsényt, Szászvárost, ahol Suciu János, Bontescu, Vlád Aurél és Munteán informáltak, Brádon, Abrudbányán, Zalatnán, Topánfalván Damján Vazul. Traveyen mindenütt a földkérdés iránt érdeklődött s így tudta meg, hogy az erdélyi oláhoknak mindnek saját földje van. Traveyen már-már megcsalódott hitében, amikor végre Abrudbányán akadt egy oláh, aki arra a kérdésre, hogy van-e földje, azt a feleletet kapta, hogy nincsen, mert elárverezték. Traveyen érthető örömmel érdeklődött ez ember viszonyai iránt, s nagyon keserű meglepetésként hatott, amikor az oláh egyik kérdésére ezt a feleletet adta:

— Bizony, domnu, az én földemet a braszói oláhbánk árvereztette el.

Erre a feleletre Traveyen azonnal abbahagyta erdélyi útját s nyíltan kezdte hangoztatni, hogy nem igaz az, amit a magyarországi nemzetiségek elnyomatásáról irnak és regélnek, hazugság minden ilyes beszéd, a nemzetiségek itt jómódban, a legteljesebb gazdasági függet-

lenségben élnek, s helyzetük egyáltalán nem analóg az irekével.

Visszatérve Angliába, a *Forum* és a *Harpers Weekly* folyóiratokban hatalmas cikksorozatban írta meg ebbeli személyes tapasztalatait, föltétlen meggyőződését és később, amikor egyéni kiváltsága a cambridgei Trinity College professzori, majd onnét Anglia belügyminiszteri székébe emelte, ott is ugyanazt vallotta és hirdette, s olyannyira, hogy — mint köztudomásu, — a világháború kitérősekor eme meggyőződése miatt mondott le fényes és előkelő pozíciójáról.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Vasárnap délután fél 4 órakor, mérsékelt helyárrakkal: *Legénybucsu*, operett.

Este 8 órakor rondes helyárrakkal: *Tökéletes asszony*, operett.

Tökéletes asszony.

Operett 3 felvonásban. Írták: Brammer és Grünwald. Fordította: Harsányi Zsolt. Zenéjét szerezte: Lehár Ferenc.

Szeretjük az operett-reprízeket. Természetesen csak a jó operettek felújításának a jogosultságát ismerjük el. A kedves melódiák, bájos románcok, gyöngyfűzéként egymásba kapcsolódó szép zenei gondolatok körülöpködnek bennünket, ráülnek a szívünkre s régi ismerősökként köszöntenek. Lehár munkáit pedig mindig kétszeres örömmel üdvözöljük. A mai estére is ez a gondolat esábitott. Megakartuk furdetni a lelkünket Lehár lány tónusu muzsikájában, mely olyan, mint egy üdítő, bővizű meleg forrás. Az előadás, ha nem is volt kifogástalan, a zenei részről csak elismeréssel nyilatkozhatunk. A darab menete döcögött itt-ott, de az énekszámokat hiba nélkül adták elő. Gellért Pál ma újra pompás dirigensnek bizonyult. A mai előadást ő — vezette. Horváth Mici volt a Tökéletes asszony. Részolált erre az elnevezésre. Éneke, játéka, táncba kitógástalan volt. Járai Bóskének a testére és a temperamentumához illett ez a szerep. Friss, jóhangú szépen öltözködő spanyol leány volt. A szerelmes természetű vikomt szerepét Járai Sándor tette kedvessé, míg Győző a korcsnak született Don Juan ivadékának az alakját ruházta fel sok szeretetreméltósággal és jóízű humorral. Kis szerepében Róna Dezső volt nagyon rokonszenves. *Bébkőné*, *Herold*, *Polgár* Béla, *Tomai* Mása és *Pataki* Jolán játszóttak még kis szerepeket kedvesen és izlésesen. Z. A.

* A színház hírel. A jövő hét érdekességei. Változatos és érdekes műsor élénkíti a jövő hét játékkrendjét. A most bemutatott két legnagyobb sikert aratott újdonság, „A három a kis lány” és „A névtelen asszony” három estét foglal le a héttől, egy estén, kedden megismétli a társulat a „Szerelmem” kitünő vigjátékot és egy estén „Az ördög” kerül színre a címszerepben Kiss Miklóssal. A hét végén szombaton Babits Vilma opera énekesnő lép fel az „Eva” operett címszerepében. Babits Vilma kitünő hangjáról és elsőrangú énekművészetéről ismeretes a színészetről és így az „Eva” előadásnak egyik érdekessége lesz. Babits Vilma fellépte. Ma vasárnap délután fél négy órakor mérsékelt helyárrakkal a „Legénybucsu” kitünő operett van műsoron. Stella Z. Váradi Margit. Este 8 órakor rondes helyárrakkal „Tökéletes asszony”, Lehár kitünő operettjének lesz a második előadása.

* Fedak Sári és Rátkay Mártonnal a főszerepben a magyar filmművészet egyik legkiválóbb alkotását egy színésznő karrierjének történetét mutatja be az *Erzsébet mozogszinuszban*. Főlösileges volna ezen képet külön dicsérnünk, hiszen tudjuk, hogy a legjelesebb magyar moziszínészek játszik a főszerepet, akik külföldön is a legnagyobb sikert érték el. 3461

* Jótékonycélnú kabaré. Ma este tartotta az aradi műkedvelő gárda a Nemzeti Színház tagjaival együttesen az erdélyi menekültek javára rendezett kabaré estélyét. Az előadás nagy sikerrel járt. A szereplők mindegyike tehetségéhez képest szép játékot produkált. Különösen nagy sikert aratott Thurzó Sándor, mint nőimitátor, ki gyönyörű, meglepésztő női hangon adta elő Schubert híres Ständchenét több dal kíséretében. Lippai Dezső szellemes konferanszát zajos tapssal fogadta a közönség. Z. Váradi Margit, Dory Tusi és Benkó Gizi énekszámait, Gömörly Emma, Jóó Rózsika, Gvarmathy Iszpravnik, Mitykó és a többi szereplők kis szerepeikben nagyban hozzájárultak az est sikeréhez.

* Hangverseny az erdélyi menekültek javára. Az október hó 8-áról a szürettel elfoglalt koncertlátogató közönség kívánságára elhalasztott filharmonikus zenekari hangversenyt november 5-én, vasárnap este tartják meg a kulturpalotában Resch Ferenc altábornagy, Kintzig János és Baross Ferenc dr. főispánok védnöksége alatt az erdélyi menekültek javára. A már megváltott jegyek tehát e hangversenyre érvényesek. A jegyárutást Scherhag H. és Fia-cég (Andrássy-tér 14.) szíveségből végzi.

* Az éhes város — vasárnap az Apollóban. Két napon át telt nézőteret vonzott az Apollónak ez a kolosszális film, amelynek izgalmasan érdekes cselekménye s igazi amerikai méreteiben készült fölvételei valósággal csodálkozásba ejtette a publikumot. Az amerikai ember feneketlen pénzsóvárgása vonul végig a trappáns drámai cselekményen. Minden jelenetnek külön meg van a maga meglepetése. Reánk nézve kétszeresen érdekes ez a film, mert Amerika világvárosainak körvonalai bontakoznak ki rajta. A páratlan amerikai filmet vasárnap utójjára mutatja be az Apolló. A direktió figyelmébe ajánlja a közönségnek a korábbi előadásokat, mert az esti utolsó előadásra a jegyek nagyrésze már le van foglalva.

* A pénz nem Isten! (Új amerikai dráma az Apollóban.) Héttől újabb amerikai filmet mutat be az Apolló-színház. „A pénz nem Isten” a címe ennek a szívbemarkoló drámának, amelynek meseszövege izgalomokban dúskál. Egy amerikai milliárdos felesége, hogy megtartsa férje szeretetét, kölcsönbe vesz egy babyt. Am a sors fordul, a gyermek igazi anyja dögzadag nő lesz, s visszaköveteli gyermekét a lejárati napján. Végső tragikumok fejlődnek abból, hogy a valóság kipattan. A hétfői új műsoron még több kisebb moziújdonság is bemutatásra kerül.

* Homunculus. (A mai élet problémája 4 részben.) Tegnap harmad izben telt meg zsúfolásig a színház, és megállapíthatjuk, hogy hasonló sikere moziképeknek még egyáltalában nem volt. Beregi Oszkár, a Nemzeti színház nagy művésze mondotta e kép után: „Hogy ebben a képben játszani, boldogság, jól játszani a világ legnagyobb művészeté.” Ez jellemzi legjobban azt, hogy mit nyújt Homunculus a közönségnek és ha hozzá vesszük azt is, hogy az alakító művész ez a szerep emeli, egyenesen a dicsőség olyan magaslatára vitte, hová csak a kiválasztottak és valóban nagyok juthatnak: úgy értjük e kép sikerét. Homunculus az erőnek és a férfiaságnak a megtestesülése, s az élet meztelen valóságában. Jelenetről-jelenetre szinte emelkedik a hatás és mindenki kíváncsian várja a fejleményeket, melyeket a kép további folytatása fog mutatni. Siker volt és e sikerre büszke lehet a közönség, mert a közönségnek finom érzékéről és intelligenciájáról tett bizonyosságot. János vitéz, a magyar operettek gyöngye, csodálatos szép feldolgozásban, legközelebb az *Uránában*. 5

* Két szenzációs sláger vasárnap az Erzsébet-mozogszinuszban. A pilóta sors egy meghatározó drámai szenzáció, amelyben a főszerepet a közkedvelt Carló Wieth, a világhírű Nordisk-filmgyár művésze játsza. A hallgatagság hatalma egy gyönyörű tájakban és meghatározó jelenetekben gazdag cowboy dráma, melynek fölvételét az amerikai Lubin-gyár készítette. E kép élénk tárja az igaz szerelem valóságát, hogy mily áldozat képes egy férfi, aki igazán soha meg nem szünő szerelemmel szeret. Legközelebb: A nehéz választás, nagy apacsdráma. 3461

Meggyilkolták az osztrák miniszterelnököt.

(Adler Frigyes író agyonlőtte Stürgkh grófot. — Politikai merénylet? — Az elhunyt miniszterelnök utolsó levele a képviselőház elnökéhez.)

— Távirati tudósítás. —

Bécsből jelentették délután öt órakor: Egy Adler Frigyes nevű író Stürgkh Károly gróf miniszterelnököt ma három revolverlövessel megölte.

Stürgkh gróf miniszterelnök ma délután a Meissl és Schaden-szállodában ebédelt, amikor Adler Frigyes író, Adler Viktor szociálista-párti képviselő fia, az asztalához lépett és gyors egymásutánban háromszor rálőtt. A lövések közül egy a miniszterelnök fejét találta s a miniszterelnök azonnal meghalt.

Adler Frigyes, Adler Viktor, a Reichsrath szociálista-párti képviselőjének, az Arbeiter Zeitung főszerkesztőjének fia. A merénylő anarchisztikus hajlamu és anarchista elveket valló, aki számtalanszor szembe helyezkedett a szociáldemokrata párttal is.

Három revolverlövés.

A Stürgkh gróf miniszterelnök ellen elkövetett revolveres merényletről a következő részleteket állapították meg:

Stürgkh gróf, mint minden nap, ma is a Meissl és Schaden szálloda éttermében ebédelt, ezuttal egy *Aehrenthal báró nevű ur társaságában*. Három asztallal odább ült Adler Frigyes dr. bécsi író, Adler Viktor dr. reichsrathi képviselő fia. Adler egyszerre hirtelen felállt, három lépést tett a miniszterelnök asztala felé, revolveréből háromszor rálőtt. A miniszterelnök azonnal holtan esett össze. Az egyik lövés célt tévesztett s *Aehrenthal bárót lábán érte*. Aehrenthal báró azonnal felemelte Stürgkh grófot, s intézkedett, hogy hívják a mentőket.

Amikor a lövések eldőrdültek, a jelenlevő összes magyar, osztrák és német tisztak a merénylőre vetették magukat, s kivonták kardjukat. A merénylő megmondta nevét, azután így szólt:

— *Kérem uraim, tudom, hogy mit tettem, nyugodtan engedem magamat elfogni.*

Egy tiszt megkérdezte tőle:

— *Miért követte el a merényletet?*

Adler azt felelte:

— *Azt csak a bíróság előtt fogom megmondani.*

Eközben megérkezett a mentőorvos és megállapította, hogy a halál már bekövetkezett. Néhány perccel később megérkezett a belügyminiszterium vezetője: Handl báró, továbbá Bleyleben gróf helytartó, Lichtenstein herceg tartományi marsall Gorup báró rendőrfőnök és a merénylőt letartóztatták, majd a rendőrségre vitték. A merénylet hírére gyorsan szétvitték a városban a lapok külön kiadásai. Az eset mindenütt nagy felháborodást keltett. A nagy rokonszenv, amelyet a nép a meggyilkolt miniszterelnök iránt érzett, mindenütt kifejezésre jutott.

A merénylő Adler Viktornak, az „Arbeiter Zeitung” megalapítójának és főszerkesztőjének a fia. Mint jó-

módu család gyermeke, jólétben nőtt fel, de mindig szélsőséges hajlandóságok hatalmában volt. A szociáldemokrata párt radikális csoportjához tartozott. Nemrég a hivatalos szociálista párttal folytatott heves vitájával vonta magára a figyelmet. Megtámadta a pártot hazafias magatartásáért. Magát a radikális nemzetközség hívének vallotta s ezt a Zimmerwaldban tartott nemzetközi szociálista konferencián kifejezésre is juttatta.

Az osztrák miniszterelnök 1859. október 30-án született Grácban, ahol a helytartóságnál kezdte meg működését. Majd később Bécsbe a közoktatásügyi miniszteriumba került, ahol miniszteri tanácsossáig vitte. 1894-ben a cyllii gimnázium szlavonizálásáért lemondott állásáról és ekkor a steier tartomány gyűlésnek és a Reichsrathnak tagjává választották. A Reichsrathban eleinte az egyesült német balpárt tagja volt, majd vezére lett az alkotmányhi nagybirtokosságnak. Hat évvel ezelőtt nevezte ki a király miniszterelnökké. A tragikus végű miniszterelnök nőtlen ember volt.

Stürgkh gróf a parlament ellen.

Mikor ezt a mélyen megdöbbentő és minden emberi érzést felháborító merényletet az első sürgönyök alapján regisztráljuk, a gonoszított elkövetésének indító okául mást nem képzelhetünk el, mint egy fanatikus anarchista bosszúját, a sajnálatraméltó áldozatnak politikai magatartásáért.

Mint bécsi tudósítónk jelenti, Stürgkh gróf miniszterelnök ugyanis betiltotta — mint az *Aradi Közlöny* már jelentette — azt a politikai gyűlést, melyet vasárnap akartak megtartani. A Konzerthaus nagytermében holnap, vasárnap délelőttre hirdették azt a gyűlést, amelyet *Bernatzik* Ödön udvari tanácsos, *Fuchs* Ernő udvari tanácsos, *Hartmann* egyetemi tanár, *Lammasch* Henrik, az urakháza tagja, lovag *Schrutka* Emil és *Sparl* János egyetemi tanár hívott össze ezzel a nappal: *A mi parlamentünk*. Szónokokul a következők voltak kijelölve: *Bernatzik* Ödön, a bécsi egyetemen az osztrák közjog tanára, *Sylvester* Gyula, az osztrák képviselőház elnöke, *Jukel* Károly és *Pernerstorfer* Engelbert képviselőházi alnökök. Tizenhatezer meg-

hívót küldtek szét, s ki volt mondva, hogy csak meghívó felmutatásával lehet a gyűlésen megjelenni. Meghívták az osztrák politikai, tudományos, pénzügyi világ és a hírlapírói kar legkiválóbb képviselőit. Tegnap, pénteken délután, tehát alig 48 órával a hirdetett gyűlés előtt, a hatóság betiltotta a nagyszabásúnak ígérkező politikai értekezletet. A gyűlés egybe-hívói tegnap délután kapták meg az írásbeli értesítést a betiltásról, s azonnal lépéseket tettek az illetékes tényezőknél, hogy mégis megtarthassák a gyűlést.

Ezek a lépések eredménytelenek maradtak. Természetes, hogy azok maradtak, mert a miniszterelnök még arra a konferenciára sem volt hajlandó elmenni, amelyet *Sylvester* képviselőházi elnök hétfőre a maga lakására hívott egybe, hogy a pártvezérekkel a parlament összehívásáról tanácskozzék.

Mikor tegnap a politikai pártok vezetői megtudták, hogy a kormány nem engedélyezi a vasárnapra összehívott politikai gyűléseket, elhatározták, hogy ezt a körülményt hétfőn a *Sylvester* dr. képviselőházi elnöknel megtartandó értekezleten kihasználják.

Az utolsó levél.

Stürgkh gróf miniszterelnök levelet írt *Sylvester* dr.-nak, amelyben tudomására adta, hogy a kormány nem vehet részt a pártvezérek értekezletén, mert az az álláspontja, hogy jelenleg nincs parlament és az elnökségnek a parlament nélküli időben csak az lehet a feladata, hogy a Reichsrath adminisztratív ügyeit intézze. A miniszterelnök kiemelt levelében továbbá, hogy a kormány a most elnapolt parlament üléskezési időszaka alatt rendszeresen képviseltette magát a pártvezéri értekezleteken, a mostani tanácskozások azonban nem pártvezéri értekezletek, hanem csak pártok képviselőinek összejövetelei. A kormány ezt az álláspontot foglalta el már a háború kezdetén, amikor elutasította azt a kérést, hogy a képviselőház elnökségét, mint ilyen fogadja, mert a parlament el volt napolva.

Az egyik budapesti esti lap bécsi tudósítója a miniszterelnök megöletése előtt a következő telefon jelentést adta le: A magyar ellenzéki pártok néhány vezére tudvalevőleg sűrűn megfordultak az utóbbi időben Bécsben. Ami nem sikerült nekik a magyar képviselőházban, az osztrák fővárosban kezdtek akciót: hogy hívják össze a delegációt, hagyja el Burián a külügyminiszteri széket, ezek voltak az ellenzéki vezérek jelszavai. Bécsben Stürgkh kormányának ellenfelei, akik nagyobb étvágyuak, ezeket a szerény óhajokat már megpótolták azzal, hogy távozzék Stürgkh, vagy Burián és üljön össze a Reichsrath, sőt a delegáció is. Az egyik tanácskozás a másikat érte ezekben az ügyekben. A német nemzeti szövetség és a keresztény szociálisták jártak elől az akcióban, a háttérben pedig a Jockey klubban ott voltak a magyar ellenzéki politikusok. A Reichsrath összehívása nem

történik meg, mert azt az osztrák kormány nem akarja. Akadnak ugyan osztrák politikusok, a kik azt a badarságot akarják elhíttetni az emberekkel, hogy Tisza István gróf miniszterelnök akadályozza a Reichsrat összehívását. Ezt az állítást azonban igazán nem lehet komolyan venni. Tisza István gróf sohasem avatkozott bele Ausztria belügyeibe és ilyenre nem is gondolt soha. Felőle akár már holnap is összeülhet az osztrák parlament, ha tud. Ez tisztára csak az osztrákok ügye és csak a tudatlansággal párosult rosszindulat keverheti ebbe Tisza István személyét. Bécsben azon-

ban már nem is fontos, hogy lesz-e delegáció, vagy hogy életre tudják-e hívni a Reichsrathot, hanem inkább az a fontos, hogy mi fog történni Stürgkh gróffal és Burián báróval. Az elvakult és félrevezetett politikusok egyrésze lemondana már mindenről, csak legyen áldozata az intrikának. Hogy Stürgkh megy-e, vagy Burián, az mindegy volt, csak valami eredményt akartak már felmutatni. Megnyugtatósul pedig közölhetjük, hogy mindkét államférfi állása szilárd, rendületlen és egyik sem távozik.

okkal és plakátokkal teljesen el vannak fődve. Teljesen hiányzanak a londoni utcákról az egyfogatú kocsik: a régi Cabok és a teher kocsik is ritkábban láthatók.

Szép napokon, amelyek ritkák Londonban, gazdag tömegben jelennek meg az autótaxisok, de ha esik, úgy ezeket gyorsan lefoglalják s midőn szükség volna rájuk, egyetlen egy sem található. A legkellemetlenebb ezek hiánya este, színház után. A közlekedés ilyenkor valóban miserábilis. A privát autók száma is lényegesen megesökkent, miután benzint és petroléumot csak hatósági engedély mellett lehet vásárolni. Egy ilyen engedély megnyerése pedig szerfölött nehéz.

(Tüntetések a háború ellen.)

A valóban szép londoni parkok e nyáron is teljesítették hivatásukat s mint nyilvános gyűlések helyei szerepeltek. Nem hiányzott itt szónoklat, prédikáció, kiáltás és méltatlankodás, mindenekelőtt a mindinkább növekedő drágaság ellen. Sőt tüntetések színhelyei voltak e parkok nem egyszer és pedig a háború folytatása ellen rendezett felszólalások színhelyei. S megjegyzendő, hogy a rendőrség e tüntetések alkalmával mindig passzív szerepet vitt. Nem ritka eset, hogy e parkok egyikében egy-egy vasárnap délután 10—15.000 ember gyűlt össze, akik gazdasági szükségleteik kielégítése végett kiabáltak. Amíg a nyugalmat egyébképen nem zavarták, a hatóságok szabad teret engedtek gyülekezésüknek. A korai reggeli órákban most is megjelenik a Hyde-parkban az előkelő világ egy kis reggeli lovaglásra. Csak a lovasok és lovasnők, valamint a fajlovak száma lett kisebb. A nemes családok ivadékai, akik egyébként sporttal s államhivatalokban foglalatostkodtak, most khaki ruhát viselnek, francia földön időznek. Nem egynek nevével találkozunk a hadsereg halottlisztáján.

(Plakátok és jelszavak.)

Az utcákon még mindig hadiplakátok tűnnek szemünk elé. A hadkötelezettség behozatalának ellenére is, még mindig sok az úgynevezett Derby-féle felhívás, amely a csökönysöket a hadseregbe való belépésre sietteti. A takarékosra és a hadikölesönök jelezésére való felhívások még mindig ott diszlekednek az utcák végén és szögletein. Mindenütt ott áll a Nelson-féle mondás: „Anglia elvárja, hogy mindenki megtegye kötelességét!”, vagy „férfiak és ifjak fel a flottára!” A munkások után való keresés is nagyarányú. Mindenütt felhívások olvashatók: „jelentkezzenek a munkások a muniógyárakba: 124 patronért 15 és fél shillinget kapnak!”

A takarékosági propaganda különösen a szesz italokért való pénzkidás ellen irányul. Azonkívül a nyári utazásokról való lemondást hazafias kötelességgé tették. Maga a parlament határozott amellett, hogy a nyári szünetek eltörölendők, mire természetesen épen ez a parlament ment el jó néhány heti szünetre.

Az utazási forgalom csakugyan visszafejlődött; sok nyaraló hely heteken át üresen állott s igen sok sebesült katonák kórházba rendezkedett be. A gazdag vidéki földbirtokosok sebesült tiszteket fogadtak otthonukba vendégül s miután a gazdag angolok egyébként is lemondtak a külföldre való utazásról, nem csodálható, hogy ez a nyári szezon Londonban nagyon élénk volt. A londoniak nagy része a közeli Brightonba, a déli partok legkellemesebb firdőhelyére és Maiden—Headba, a Themse mellé, ment firdőkurára. E nyári helyek ebédli asztalainál hihetetlen beszédzuhag áramlott állandóan s nem mondhatók, hogy a strandon a fiórt, vagy a tennisjáték alábbhagyott volna. Sőt esténként nagy keletje volt a táncnak is.

Aki ezt látja, annak lelkében az a gondolat ébredhetett fel, hogy az angol népnek legalább is egyrésze a háborút „tovább tovább!” kiáltással nézi, de mindazonáltal félreismerhetetlen az a jelenség, hogy az általános hadkötelezettség behozatala a hangulatban jelentékeny változást idézett elő.

Berlinből Londonba.

(Riporton az angol fővárosban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Vasárnapi számunkban közöltük a Berliner Tageblatt szenzációs közlemény-sorozatának első részét. Az a semleges államférfi, aki a legutóbbi időben megjárta Angliát, a mai számunkban folytatja tovább nagyszerű megfigyelését:

(London az utcán.)

— Azonnal észrevehető, hogy az angol főváros a háborúban lényeges változásokon ment keresztül. Az anyagi élet kevésbé változott, de ami az életfelfogást és a kedélyességet illeti, London egészen más város lett, mint volt azelőtt. „Az üzlet” és „az élvezni-vágyás” a háború előtt a fővárosias élet két ellentétes pólusa volt. Az élvezethajhászás a lakosság egy bizonyos részénél nem is hagyott alább. Színházak, kávéházak, klubok, tánc-helyiségek ugyanazt a képet mutatják, mint a háború előtt. De ez az eleven hangulat csak külsőséges és a felszínen mozog. Mindezt le-tompítja az, hogy az üzleti élet nem mindenütt egyformán virágzik. A jelszó „Business as usual” (üzletet, mint rendesen!) melyet két évvel ezelőtt kimondottak, nagyon dacosan, kevélyen, s vigasztalóan eseng, de többé senki sem hisz benne. Ellenkezőleg az üzlet a valóságban nagyon is „rendetlenül” folyik. A gombamódra felnőtt háborús ipar ugyan erősen virágzik, de viszont némely iparágban az üzemenet nagyon is középszerű, sőt egészen elcsönvesedett.

— Az utcai életben nagy szerepet játszik a katonaság. Mindenütt khaki öltözeteket, de tarka uniformisokat is láthatunk. A Tommy ezrei sétálnak egyedül, párosan, csoportosan a sapkájukat kecken hátratulva, láthatólag erősen megelégedetten szabadságlevelükkel a zsebükben. E közben sok karcu tisztecske tűnik fel, kik az elmaradhatatlan botocskával hadonászva járnak, kelnek a fényes utcákon. Sok lesült arcú kanadai és ausztráliai látható, akiket az angoloktól az első pillantásra meg lehet ismerni. Ezek farmjaikból és pusztáikról jönnek és szélesebb járásuk más életéről tesz tanubizonyosságot, mint amelyet a szigetország kereskedő lakosai élnek. Nem egy indiai fejedelmet pillanthatunk meg, amint szürke tiszt ruhában, turbánnal a fejükön járnak ki és be a belváros kereskedő negyedének üzleteiben. Sőt a francia tengerésztisztek sem hiányoznak. S főleg mindenütt nyüzsögnek a félig meggyógyult sebesültek, akik világos kék kórházi uniformist viselnek és az utcán karjukon vörös szalagot hordanak.

— Szép délutánokon a nagyvárosi élet a Piccadillyn, a Bond Streeten, a Coventryn és a Strandon tarkán és élénken mozog, épúgy mint azelőtt. A hölgyvilág, amely bevásárlásait esz-

közli, délután 3 és 6 óra között, épúgy megtölti az előkelő utcákat, mint régen. Szorosan egymáshoz préselve állanak az elegáns kirakatok előtt és a teahelyiségek ezreit megtöltik az uzsonnázók. Az idegen azt hinné, hogy ez alatt az órák alatt a londoni embereknek megszámlálhatatlan sokasága semmi másra nem gondol, minthogy minden erejéből az élvezetek után fusson. A teázó óra (délután 5 óra) idejében az összes finom hotelek, a Piccadilly, a Riek Carlton, a Savoy elegáns publikumot fogad be, amely jó zene mellett szórakozik. A színházak délutáni matinéján és a moziban 50 pfennigért kapható egy eszébe tea tejjel, cukorral és süteménnyel. Igazán nagy katasztrófa érné Angliát, ha a teabehozatal valamiképpen megszűnnék.

(Zeppelinnek munkája.)

De amint említettem, mindez csak külsőleges és felületes kép. Aki gondosabban szemlélődik láthatja, hogy a gazdasági életben nincs minden rendben! Meglepően sok üzlet lezárt redőnyeim láthatók felirások: „Üzlettel-oszlás miatt zárva!” és „kiárúsítás”. Különösen sok a bezárt és tönkrement ékszerész-üzlet, ezek közül igen sok elspekulálta magát a háború alatt.

A luxus- és konfekció-üzletek pompásan mennek és meggazdagodtak azok, akik élelmi-szerekkel és a hadsereg szükségleti cikkével kereskedtek.

Az építészet meghalt Londonban. A tőke fél belelekedni az építkezésekbe. És nem is egészen jogtalanul; azonkívül a tanult építőmunkások is erősen hiányzanak. A Londonban tartózkodó munkásokat nagyon is elfoglalja azoknak a károknak a kijavítása, melyeket a Zeppelin-támadások alkalmával szenvedtek az egyes házak. Mert azokat a károkat, amelyet egy-egy ilyen légi támadás alkalmával szenvedett a város, amely gyorsan csak lehet — hogy úgy mondjam — láthatatlanná akarják tenni. Mindazonáltal így is láttam két épületet — az egyik egy színház, a másik egy áruház volt — amelyeket az első támadás alkalmával a bombák csaknem teljesen szétromboltak és az építkezésük most még mindig befejezetlenül áll.

A Themsei élet a belső városban sokkal csendesebb, mint a háború előtt volt és a kis gőzösök tolongása nagyon aláhagyott. A hidak enormis forgalma a régi. A gyalogjárók és kocsik végtelen folyama a megszokott lebilincselő képet nyújtja. Az autóbuszok, a tömegnek kétségtelenül legkedveltebb forgalmi eszközei, az összes utcákon civilekkel és katonákkal megtöltve közlekednek s a háborús reklá-

Szfinx a Herrengasseban.

(A meggyilkolt Stürgkh gróf és politikája.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az osztrák miniszterelnök aglegény volt. Az ötvenhét esztendősi óriás, akinek profilja vert sisak alá, levente-alakja pedig püncélba kívánczik, divatlan Ferenc József-kabátjában stájer őseire vall. Megöszült haja alatt várszerűen kiépített homloka, erős szemüveg mögött különös tekintetű szempárt védett, őszülő bajusza és még fehérebb szakála között ravasz dacos-sággal zárulnak össze a dacos ajkak. Ha nem is tudná az ember, hogy nehéz időkben Ausztria miniszterelnöke, erős vállának magatartása valami felelősség, vagy öntudat nagy, terhének viseléséről tanuskodik.

A stájerországi Halbenrain és Klöch hitbizományok ura a Mária Terézia korabeli palotában, a Herrengasseban tulajdonképpen csak egy egyszerű hálósobában lakott, a hivatalos fogadóterem a ritka reprezentációé, a dolgozószoba az állandó munkáé volt.

Egyébiránt a tipikus bécsi ember életét élte, ami személyes szükségleteit illoti. A *Cafo Pucherben* a Kohlmarktton rendes asztaltársaságában itta Goldbraunját, ecetes-tormás marhahúsát pedig a Hotel Meissl und Schada fehér asztalánál élvezte.

— Otthon felejtettem a kenyérjegyemet, — mentegetődzött egyszer gróf Stürgkh a főpincér előtt.

— Nagyon sajnálom, kegyelmes uram, megbocsát... szabadkozik a főpincér. A szomszéd asztalnál ülő idegen szívesen kölcsönöz egy 7 dekáról szóló kenyérjegyet az osztrák premiernek.

Ausztriának még nem volt miniszterelnöke, akinek személyes életének egy része — kávéház és étterem keretében! — ennyire a nyilvánosság előtt folyt volna le, ugyszólván a polgári életmód normája szerint, — viszont nem volt még miniszterelnöke, akinek politikai egyéniségét, törekvéseit és alapelveit akkora homály fedné, mint Stürgkhét. Támadták, kérdezték, nézték, belekötöttek, megpletykálták, föltevésekkel csaknem inzultálták: 6 hallgatott. A háború kezdete óta alámerült a némaság tengerienekére, mint egy fakir. Történhetik bármilyen: 6 hallgat.

Ki lehet ez az ember? Mit akart? Hová tartott?

Nézzük először: mi volt?

Az az osztrák-magnás, aki negyven esztendőskorában valóságos belső titkos tanácsos, azok közül a férfiak közül való, akikkel a közvéleménynek, mint „előbb-utóbb eljövendőkkel” számolnia kell. Ott tanult, ahol született: Grácban. Ott is kezdte közigazgatási pályáját, de csakhamar Bécsbe kerül, mint miniszteri segédtitkár a kultuszminisztériumba. Harmincöt esztendőskorában, mint udvari tanácsos a cilli szlovén gimnázium kérdése miatt ott hagyja hivatalát. Ezzel a tüntetéssel politikai hitvallást tett, amelyet a Windisch-Graetz-kabinet és a koalíció összeomlásának zaja közepette is meghallottak.

Badeni idején az időközben a stájer tartományegyesülésbe beválasztott férfit a képviselőházba küldte a nagybirtok. Akkor vált el az alkotmányhiú nagybirtokosság az egyesült német pártoktól és megalapította a maga klubját, amelynek Stürgkh egyik vezére volt. Ez az árnyalat nem vett részt a német pártok obstrukciójában, de nem is küzdött ellene.

Mikor 1897-ben Gautsch lett a miniszterelnök, Stürgkh vezette a meddön maradt tárgyalásokat az obstrukció beszüntetése ügyében. Később a cseh és konzervatív érzelmű Thunnal szemben minden tárgyalást eleve kizártnak nyilvánított Stürgkh. Akkor mondta a hires szavakat:

Az osztrák németiség nem szolgálhat mentődeszkaként a parlament hajótört államterfiai számára...

Gróf Clary, az új miniszterelnök alatt az ifjú-csehek obstrukció elsimitása ügyében közvetített, Körber pedig az ő közreműködésével csinálta meg ama kompromisszumos politikát, amely a Reichsrat munkaképességét egy időre

lehetővé tette. A választási reform ellen állást foglalt, de ennek diadala után mégis fellépett jelöltnek, de megbukott; mire a Herrenhaus tagjátá nevezte ki a császár.

Az osztrák és magyar kormány között sikerrel közvetített, amikor a tiszti fizetések és legénységi zsold kérdésében konfliktus tört ki. Szereplése a háború óta ismeretes.

Politikai jellemző vonásai tehát: megalkuvást nem ismerő német nemzeti érzelm, opportunus színezetű szabadelvűség, a konfliktusoknak közvetítéssel való kiegyeztetése és a monarchia két rész között fennálló viszonynak békés fentartására való törekvés voltak.

Es kicsoda volt máig gróf Stürgkh?

Ezt a kérdést, amely álmélkodó feszültséggel ott lebegett két esztendő óta feleletre várva — a magyar és osztrák közvélemény ajkán, egy olyan férfihoz intézte egy újságíró két nappal ezelőtt, aki Stürgkh politikáját, szándékait és egyéniségét avatottan és hivatottan magyarázhatja.

— Kegyelmes uram, — mondotta — Magyarországon és Ausztriában egyaránt millió és millió kérdőjel szegeződik gróf Stürgkh egyénisége felé. Parlamentáris fóruma nincsen, ahol megszólalhatna. Sajtóban elhelyezett cikkek nem bírnak az autorizáltság jellegével. Egy régi osztrák miniszteri határozat, amely szerint miniszter csak miniszteri tanács engedélyével adhat személyes nyilatkozatokat, megnehezíti neki, hogy intwiewnek vesse alá magát, de meg egyéni averziója is van e zsurnalisztikai műfaj ellen, noha úgy tudom, hogy jómaga — az egykori Mittagspresse lelke és esze — telivér újsáírónak érzi magát. Ugy vélném, hogy ebben az esetben preminens közérdek és nem banális szenzációhajlaszat vezet az újságíró, ha kérdéseivel beavatott helyre fordul.

Engedélyt nyervén, kérdéseire a következő felvilágosítást kapta az újságíró:

— Stürgkh gróf jelenlegi politikájának rövid foglalata a következő: politikai és gazdasági tekintetben elkészültté tenni az államot a béke számára.

— Hogy mi az ő pártállása? Noha Stürgkh lelkileg legközelebb áll a Herrenhaus alkotmánypártjához, hangsúlyozom, hogy vezető osztrák államterfii, aki hivatásának lelkiismeretesen meg akar felelni, nem lehet pártember, hanem arról kell gondoskodnia, hogy pártszínezet nélkül igazságosan kormányozzon. Azoknak, akik a multból mindentéle jogtalan politikai számlát nyújtanak feléje, Stürgkh gróf ugyanezt mondhatja, amit Aeneas Piccolomini mondott, miután pápává választották: „Feledjétek Aeneast és fogadjátok el Piust...”

— Azt kérde: miképpen fogadta Stürgkh gróf, hogy Magyarországon Ausztria dolgaiba avatkozzanak, amikor ott az osztrák alkotmányos élet restitálását sürgetik? Erre kettős választ kell adni: Először is, nemcsak Stürgkh gróf, de minden más objektív ember is tagadja, hogy Ausztriában szünetel az alkotmányos élet. Ez nem áll, mert az a körülmény, hogy a Reichsratot nem hívják össze, a jelen viszonyok között még csak alkotmányos sérelmet se képezhet. Hogy mi az véleménye van Stürgkh grófnak arról, hogy a magyar parlamentben osztrák ügyekkel foglalkoznak? — istenem, körülbelül azt, amit önök gondolnak, amikor az osztrák parlamentben firtatják a magyar politika ügyeit...

— Hogy a Reichsratot miért nem hívta össze? — kérdezi. Itt első sorban konstataálni kell, hogy a Reichsratot a háború folyamán olyan okoknál fogva nem hívták össze, amelyek már a háború előtt is fennálltak és a háború folyamán csak megerősödtek, kizárva még csak a lehetőségét is az eredményes működésnek. A Reichsrat összehívását első sorban olyan kisebbségi elemek követelték, amelyek rögtön már a napirend megállapításánál obstrukciójukkal bebizonyítanak, hogy a Reichsrat működését ad absurdum akarják vinni.

— Hogy Stürgkh gróf nem beszél? — erre vonatkozólag egyszer a következőket mondta: *Ich kann mich doch nicht auf die*

Rampe am Franzensring stellen, um von dort zur Menge zu sprechen?! (Csak nem állhatok oda a Rampera a Franzensringen, hogy onnét a tömeghez szónokoljak?)

— A magyar közvéleményt minden esetre a legjobban az a kérdés érdekl: minő viszonyban van Stürgkh gróf Tisza Istvánnal? igaz-e, hogy centralisztikus terekvésű politikusok éppen azért akarják megbuktatni gróf Stürgkhöt, mert bizonyos kérdésekben magyar kollégájának álláspontját képviseli? Erre csak annyit mondok: a két miniszterelnök között teljes egyetértés uralkodik minden alapelvet illetően, azonfelül pedig feltétlen tiszteletlen alapuló személyes vonalom is. Ami bizonyos centralisztikus törekvéseket illet, lehet, hogy vannak egyes zavart, avagy rajongó elmék, amelyek ilyesmivel foglalkoznak, de bizonyos, hogy nincs osztrák párt, se vezető állásban levő osztrák egyéniség, amely vagy azt az Ausztria és Magyarország között fennálló viszonylaton centralisztikus tendenciával változtatni akarta.

Ezzel a beszélgetés véget ért. Végül még hangsúlyozni kívánta a magas egyéniség, hogy hasonló teljes barátság és az intenciók egyöntetűsége báró Burián és Stürgkh gróf között is fennáll.

Királyi elismerés a hadseregnek.

— Bécsi tudósítónktól. —

Bécsből jelenti tudósítónk: *Strefle* ur katonai lapja jelenti: Ófelsége a következő legfelsőbb kéziratot bocsátotta ki:

Kedves rokon Frigyes főherceg tábornagy!

Atadom önnek a mai hadsereg és flotta-parancsot. Önnek, mint a hadsereg főparancsnokának, valamint a vezérkar kipróbált főnökének *Konrad* vezérezredesnek hálával teljes dicséret elismerésemet fejezem ki. Bécs, október 17. *Ferenc József s. k.*

Hadsereg és Flottaparancs!

Mintaszerű kötelességtudással, a legszívósabb vitézséggel, csodálatraméltó hősiességgel verték vissza az Isonzó arcvonalat tartó derék csapatunk a dühös és nagy áldozatkészséggel napokon át folytatott ellenséges rohamokat. Egyformán eredménytelenek voltak az ellenség támadásai az Alpeseiken, az orosz határetén valamint Erdélyben. A haza vitéz fiai, hűséges szövetségeseinkkel együtt, ismét megmutatták értéküket, halálmegvető kitartásukat. A szárazföldi és tengeri haderő összes kipróbált vezéreinek, minden derék katonáinak, *megindult szívvel mondok köszönetet kiváló teljesítményükért.* Legmelegebb elismeréssel e kiváló eredményes vezetésükért megküldöm a dicsőséges Isonzó hadsereg parancsnokának *Boroevics* vezérezredesnek különös dicséret elismerésem jelét. Adományozom *Terstyánszky* vezérezredesnek, egy hadsereg parancsnokának, *József főherceg* unokaöccsének, lovassági tábornoknak, a vitéz hadtestparancsnoknak, *az első osztályú katonai érdemkeresztet* a hadi-ékitménnyel. Kelt Bécsben, október 17-én *Ferenc József s. k.*

VAROS ES MEGYE.

Atvonuló tisztek lakásai. A tanács mai ülésén megreformálta az Aradon átutazó katonatisztek elszállásolásának ügyét. A kérdést a tanács úgy oldotta meg, hogy azok az atvonuló tisztek, akik nyolc napnál csak rövidebb ideig tartózkodnak Aradon, a szállodákban fognak elszállásolást kapni. Azok ellenben, akik hosszabb ideig maradnak a városban, kötelesek a városban maguknak lakást keresni és havonként negyven koronát kapnak személyenként a városból.

LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett jelentés.

Szemtanu Stürgkh gróf meggyilkolásáról.

Bécsből jelentik: A miniszterelnök elleni merényletet délben két órakor követték el, délután négy órakor a már előzőleg összehívott minisztertanács összeült és azóta szakadatlanul ülészik. Ez a jelentés éjjelegy órakor jött. A minisztertanács Hohenlohe herceg belügyminiszter, aki több hete szabadságon volt, szintén résztvett.

Az uralkodónak is röviden a merénylet megtörténte után tudomására hozták az eseményt.

Bécs. Megemlékezésre méltó a merénylet egyik szemtanúja. Korrespondenz Wilhelm munkatársa előtt a következőképp mondotta el az eseményeket:

— A miniszterelnök csaknem mindennap a Meissl és Schade vendéglőben, ismerőseinek gyakran változó társaságban szokott ebédelni. Az óra sem volt meghatározott. Törzsszótára volt a nagy étteremben, a szálloda első emeletén. A terem vörös-fehér-arany tónusú és a Kärntner-Strasse felőli oldalon van, amelynek élénk forgalmát a padozatig érő széles ablakokból látni lehet. A terem két, fehér oszlop által tartott ívelés, két, jobbra a balra fekvő fülkeszerű kis terem, választja ketté. A teremnek ablakok felőli részén hét asztal áll. A jobb oldalon s utolsó asztalnál szokott helyet foglalni Stürgkh Rendszerint háttal a fülkefeléült, arccal a terem felé. Ma is fél kettő és két óra közt jött a terembe. Kiséretében ez alkalommal Toggenburg Frigyes gróf, tiroli helytartó, aki ma reggel érkezett ide és Aehrenthal Ferenc báró volt. A terem tulsó oldalán levő asztalok üresek voltak. A közeli fülkében, amelyben négy asztal áll, egyik asztalnál Attems Viktor gróf, a tengerészeti hatóság elnöke, a másik asztalnál egy német tábornok és 7 német katonatisztült. Az ablaksorban álló asztalok közül a szomszédos hét asztal üres volt. A negyedik asztalnál egy férfi foglalt helyet, akit a szállodában, ahová rendszeren törzsvendégek járnak, nem ismertek ugyan, akinek azonban külseje nem különbözött az oda járó vendégtől. A 38—40 éves ember magas, szélesvállú férfi volt, szőke rövidre nyírt bajusszal, szemüveggel, hosszú, gondosan ápolott hajjal. Sötét kabát volt rajta. Az asztalnál úgy foglalt helyet, hogy Stürgkh gróf asztala és maga a miniszterelnök vele szemben voltak. Stürgkh gróffal szemben, háttal az idegennek Aehrenthal báróült. A teremben halk hangon társalagtak. A miniszterelnök kedélyes beszélgetés közben befejezte ebédjét és fekete kávéja mellett szivarját szívta.

Az idegen is, akinek megfigyelésére nem volt semmi ok, elkészült ebédjével és már fizetett volt. Stürgkh gróf társasága már rövidesen távozni készült, amikor az idegen hirtelen felállott asztala mellől és a két üresen álló asztal mellett elhaladva, látták, amikor közeledik, de azt hitték, hogy a szomszédos asztalhoz akar lépni. Amikor az idegen a miniszterelnök asztala közelébe érkezett, az utolsó lépéseket már futva tette meg és közvetlenül Stürgkh oldalára került, browningpisztolyt szegzett annak feje felé. Stürgkh valószínűleg azt hitte az utolsó pillanatban, hogy az idegen mégis hozzájön és várakozással kissé oldalt és előre hajolt. Ekkor mar el is dördültek a lövések, még pedig három egymásután.

A lövések a miniszterelnök fejére voltak irányítva és jól találtak. Stürgkh oldalra fordult, azután a földre zuhant. Vér ömlött az arcára, a ruhájára és az asztalkendőre.

Alig alkothat az ember fogalmat magának arról a bénító borzalomról, amely e pillanatban a teremben uralkodott. Különösen a miniszterelnök két asztaltársa volt mintegy megkövülve, de csak egy pillanatra. Foggenburg gróf nyomban felemelkedett és fegyverként székét emelte a gyilkosra, aki azonban átsietett a termen, amelyet könnyű füst töltött meg és az ajtó felé tartott. Toggenburg és Aehrenthal utána futottak. Amikor a gyilkos elérte az ajtót, az

étterem fizető pincére ugrott eléje, míg egy másik, az oldalról odasielő tiszt, kardot rántott.

A pincér a merénylet jobb kezét, melyben még mindig szorongatta a fegyvert, leszorította a föld felé. E percben elsült a fegyver és eldőrdült a negyedik lövés, amely Aehrenthal bárót jobb alsó combján könnyen megsértette.

A tettest lefegyverezték és letartoztatták, és a vendégek hangos felháborodása közepette kísérték a szálló egyik szobájába, mialatt a szállóból az utcára és onnan az egész városban futótüzként terjedt el a hír, hogy a miniszterelnök merényletnek esett áldozatul.

Hogy a merényletnek mi volt eredménye, az első pillanatban még nem tudták. A jelenlevők úgy vélték, hogy a miniszterelnök halkán hörög még. Értesítették a mentőket, amelyek központja két óra 33 perckor kapta az értesítést, hogy a Meissl és Schadn szállodában találják valakire. Rövidesen megérkezett a mentőkosci, Lindenbaum dr. inspekciós orvossal. A szálló kapuja előtt közben már nagy csoportosulás támadt. Az orvos a miniszterelnök láttára jól tudta, hogy itt már nincsen segítség. Mindazon által még egy injekciót adott, de természetesen már ez nem használt. A halál ugyszólván egy pillanat alatt bekövetkezett. Később megérkezett Lamberg a, mentők helyettes főorvosa aki szintén nyomban konstálhatta, hogy minden segítség hiábavaló.

A holttestet egy fehér asztalkendővel borították le, közel ahhoz a helyhez, ahol Stürgkh a merényletnek esett áldozatul. Lindenbaum mentőorvos véleménye szerint két lövés érte. Az egyik seb az orrtőnél van. A golyó megfordulva a fejben, a fej elő részében kijött. A második golyó a homlokcsont közepén hatolt a fejbe s megakadt a koponyában. A halott jobszeme erősen kitolódott a helyéből. A harmadik golyót később megtalálták az ablak szögletében. A lövés Stürgkh feje fölött repült el. Lindenbaum dr. megvizsgálta Aehrenthal bárót, akinek sebesülése könnyebb természetű.

Adler Zürichben vegyész tanár volt. Néhány hónappal ezelőtt tert haza. Jómódu ember, nős három gyermeke van.

A merénylet után értesítették a rendőrséget, ahonnan rövidesen megérkezett Gorup udvari tanácsos, a bécsi rendőrség elnöke több rendőrtanácsossal, a titkos rendőrség főnökével és néhány rendőrbiztossal és megindult a vizsgálat, amelyet maga a rendőrség főnöke vezetett. Foggenburg és Attems grótokat a helyszínen hallgatták ki. Aehrenthal bárót a Löw szanatoriumba szállították. Attems gróf is látta a merénylet az asztal felé jönni, de semmi gyanusát nem vett észre. A merénylet színhelyére érkezett később Klimschák miniszterelnökségi osztályfőnök, később Weiskirchner polgármester és mélyen megrendülve hallgatta a merénylet részleteit. Megérkezett később az ügyesség vizsgáló bizottsága, Winterstein dr. államügyész vezetése alatt. A kihallgatás több órán

át tartott. Negyed öt órakor a merénylet az első kihallgatás befejeztével autón a rendőrség fogházába vitték. Adler Frigyes igen nyugodtnak látszott, amikor elszállították. Az elszállítás feltűnés nélkül történt. A miniszterelnök holtteste a teremben maradt, amíg a bíróság vizsgáló bizottsága el nem készült a tényfelvétellel. Negyed hat órakor a holttestet a miniszterelnökség palotájába szállították, ahol ravatalra helyezték.

Budapest-ről táviratozzák: A munkapártban a képviselők nagy megütközéssel fogadták a gyilkosság hírért. Későn este Tisza István gróf miniszterelnök is megérkezett, aki ma visszatért Gesztről. A miniszterelnök mély sajnálkozásának és megütközésének adott kifejezést.

HIREK.

Csernoch János hercegprimás a közlélmézéről.

(Kihallgatáson a királynál.)

— Távirati tudósítás. —

Bécsből jelenté tudósítónk: A király ma Csernoch János biboros hercegprimást kihallgatáson fogadta.

A Reichspost jelenté: Csernoch János hercegprimás egy munkatársunk előtt így nyilatkozott:

— Bizonyára nem várja tőlem, hogy célzást tegyek a királlyal folytatott beszélgetésemről. Azt mindenki örömmel fogja hallani, hogy őfelsége bámulatos frissességnek örvend. A velem folytatott beszélgetés alatt esodálatos tájékozottságot mutatott minden egyes kérdésben, amely szóba került. Az emberek, a dolgok felől olyan kitűnően van tájékozva, hogy az agg uralkodó híres emlékezőtehetségét bebizonyítottam láttam. Ezután behatóan beszélt a biboros az árupiacról, az aratásról, a háztartásról, a monarchia különböző országaiiban uralkodó takarékoskodásról és végül kijelentéseinek és tapasztalatainak tanulságául azt mondotta, hogy a szellemileg magasabb fokon lévő népesség önfegyelmzése és belátása az összes tényezővel való együttműködésben teljes megnyugtatót biztosít arra, hogy Magyarország és Ausztria népeinek az új aratásig, kellő takarékossgal, teljesen elegendő élelme lesz.

— **Husjegyek Ausztriában.** Bécsből jelenté tudósítónk: Az osztrák kormány valószínűleg már kedden rendeletet ad ki, amely megparancsolja, hogy Ausztriában ezentul csak husjegyek eltenében szabad közfogyasztásra szánt husneműeket kiszolgáltatni. A rendelet egyidejűleg maximalja a husárakat. Az osztrák főváros e rendelet megjelenése után nagy mennyiségű fagyasztott hust és halat fog a piacra vetni.

— **Eljegyzés.** Kisruszkai Cserépy Margit a hazáért és királyért hősi halált halt Cserépy Árpád honvédhuzsár ezredesnek és nejének leányát, eljegyezte gutori Földes Béla dr. aradi gyáros, katonai főtisztviselő.

— **Segítsük a menekülteket.** Az Aradmegyében elhelyezett menekültek részére Aradmegye főispánjához érkezett újabb adományok: Borosjenő községben folytatott gyűjtés 173 korona, Baross Zsigmond dr. Arad 50 korona, Kövedei községi jegyző gyűjtése 24 korona 49 fillér. Braun és Czinezár gyulai fatermelő cég 1 waggon tüzeit ajánlott fel ingyen a menekültek részére.

— **A kitüntetett aradi őrmester jótékonyága.** Világ János, a 33. gyalogezred második századának őrmestere egy kis levél kíséretében tizenöt koronát küldött szerkesztőségünk címére a frontról, azzal a kéréssel, hogy ennek az összegnek egyik felét a háboruban elesettek özvegyeinek és árváinak számára, a másik felét pedig a vak katonák javára fordítsuk. Levelében azt írja az őrmester, hogy megfogadta, ha kitüntetést kap, a kitüntetésért járó első havi összeget egészben jótékony célra fordítja és minden hónapban bizonyos összeget fog adni ebből a járulékból jótékony célokra. Most megkapta az első osztályú vitézségi érmet és ennek első havi díját küldötte be nekünk, melyet rendeltetési helyére juttattunk.

— **Nyomozás az angyalföldi kégyilkos után.** Budapestről jelentik: Az angyalföldi kégyilkosság ügyében megindított nyomozás úgy látszik, holtpontra jutott. Az eddig fölvetődött adatokból kétségtelennek látszik, hogy Mészáros István ebben az ügyben ártatlan, annyi azonban valószínű, hogy a Felsőerdősoron csakugyan csalogatta cukorral a kislányokat. A katonák, akikkel szolgált, egyértelműen azt vallják, hogy szerdán délelőtt tíz óra tájban a kaszárnyában volt. E szerint mindössze másfél óra ideje lett volna ahhoz, hogy átöltözködjék civilbe, Kőbányáról a Felsőerdősorra menjen, majd onnan az Angyalföldre. Mind ehhez nem másfél óra, hanem legalább is fél nap lett volna szükséges. Kovács Juliska kalauznő, aki a gyilkost a Bur-vasut egyik kocsiján az Angyalföldre vitte, nem ismerte fel Mészáros Istvánban a gyilkost. A rendőrség még egyelőre Mészárosot fogva tartja, de már egészen más irányban folytatja a nyomozást. A rendőrség azt hiszi, hogyha mindazok, akik a gyilkossal és a kisleánnyal szerdán délelőtt Újpest felé utaztak, jelentkeznének, akkor pontosabb személyleírást kaphatna és így a nyomozás meg volna könnyítve. A detektívek ma délelőtt nyomra találtak. Megtudták, hogy a Felsőerdősor-utca 58. száma alatt levő Hungaria kávéháznak egy törzsvendégére, akit mozdonyvezetőnek ismertek, teljesen ráillik a gyilkos személyleírása. Ez az ember szerda óta nem volt a kávéházban. A detektívek egész sereget keresi.

— **Milliót érő szőnyeg ezerhatszáz koronáért.** A *Kölnische Volkszeitung* írja: A háború kitörésekor a párisi állomásokon, valamint vámhivatalokban körülbelül 40.000 csomag és vadgyász gyűlt össze, mind német, magyar és osztrák lakosok tulajdona. E javak kezelésével Monnier elnök megbízta a hivatalos esküt tett becsűst, Loyau-t, aki azzal az ürüggyel, hogy a küldemények könnyen elromolhatnak, egymásután áruba bocsátotta azokat. A többi között volt egy láda, amely Budapestre szállított s amelyben huszonöt kiváló szépségű régi török szőnyeget találtak. Ezeket a szőnyeget Radisics Jenő, budapesti Iparművészeti Múzeum igazgatója küldötte Párisba Emile Lévy kádóhoz, hogy róluk színes reprodukciókat készítsen. E szőnyeget, a melyeket a párisi szakértők egy millió frankra becsülték, nyilvános árverésre bocsátották, hogy a szállítási és fuvardíjak megtérüljenek és 1915 szeptemberben mind a huszonöt szőnyeg Emile Lévy tulajdonába ment át potom ezerhatszázötven frankért. Az ügy ezzel be is fejeződött volna, ha Lévy rövid időre rá meg nem hal és a megindult hagyatéki eljárás az ügyet napvilágra nem tárja. Kiderült, hogy Lévy a szőnyeget az engedékeny Loyautól kézalatt vásárolta meg és a nyilvános árverés pusztá komédia volt. Hogy Loyau szíveségét mévei honorálták, nem lehet tudni, de jellemző az esetre, hogy az államügyész a vásárt semmiesnek nyilvánította és a huszonöt szőnyeget a párisi Manufactures des Gobelins muzeumba utalta át.

— **A központi Szállóba** éjtermében a dus választéku központi kivül, vasárnap este házilag készített dísznótoros vacsora. Domány József és fia pincéjéből kitűnő Magyarádi bor.

— **A „Növédelmi Hivatalba”** ujabban a következő adományok érkeztek a menekültek részére: dr. Keppich Jakabné 2 korona, Pester Lloyd 1000 korona, Mezei Mária gyűjtése 21 korona, Purgly Lászlóné 100 korona, Városi főispáni hivatal 2000 korona, özv. Fábrián Lászlóné 50 korona, Bogdányi Béláné a néh. Capdebó Géza ravatalára szánt koszorú helyett 50 korona, Nachtnébel Odonné 10 korona, N. N. Tenke 30 korona, Berzsenyi Béláné 4 korona. Azonkivül: Haller Józsa és Schelly Mátyásné 30 üveg paradicsomot. Istvánffy Béla, Csulag Ignác dr., özv. Gyarmathy E., Schelly Mátyásné ruhákat és cipőket, Allami felsőbb leányiskola, Igaz Sándor, Karolina Mihályné, Grünberger L. cég, Fischer Kálmánné, Joánovits szücs, Moskovitz Zs., Weisz Lajosné, özv. Weisz Ignácné, Kopp Erzsébet, Tüdös Béláné, Fisch Kálmánné, Németh Józsefné ruhaneműket, továbbá Deutsch Testvérek divatúru kereskedő cég a legjobb minőségű kelméket jóval a napi áron alul adta és ezzel nagy összeget juttatott a menekülteknek. Ugyiszintén Czeiler és Szathmari-cég a nálá vásárolt fatalpu szandálók nagyban árából 25% engedményt adott. Mind-ezekért köszönetet mond az aradi „Növédelmi Hivatal” vezetőse.

— **A vizmü szünetel.** Zádor Imre a város gépüzemeinek igazgatója tisztelettel értesíti a közönséget, hogy az alant felsorolt helyeken és napokon a vízszolgáltatás este fél 10 órától reggel 5-ig szünetelni fog. És pedig október 23-án a Boros Béni-téren. Orey-, Munkácsy- és Maros-utcaiban. 25-én a József Főherceg-ut, Andrassy-tér, Szabadság-tér, Atzél Péter és Vörösmarty-utcaiban. 27-én Nagyvárad-ut, Pécskai-ut, Vásár-tér, Karolina-, Varjassy J., Szent László-, Kiss Ernő-, Kis- és Ferdinánd-utcaiban. 30-án a Kossuth-, Dessewffy-, Wesselényi-, Magyar-, Vecsey-, Varjassy Lajos-, Teleky és Poltenberg Ernő-utcaiban.

— **Birtokosora.** Auer Róza eladta Sarló-utca 32. sz. házat 3900 koronáért Trabolka Pál és nejeinek. — Nagy János és neje eladták Kapa-utca 37. sz. házat 9900 koronáért Zágonyi István és nejeinek. — Katona András és neje eladták Purgly Lajosné-utca 144. sz. házat 9400 koronáért Nagy Jánosné sz. Paka Katalinnak. — Draskovits Irma és özv. Sipos Gyuláné eladták Varjassy Lajos-utca 2. és 4. sz. házat 24000 koronáért Liebermann Lajosné sz. Guttmann-Cecilának. — Ozvitkovits István és neje eladták Purgly Lajosné-utca 63. sz. házat 14000 koronáért Melik Istvánnak. — Farkas Erzsébet, Farkas Boris és kiskoru Farkas Irma eladták Kapa-utca 2. és 3. sz. házat 18000 koronáért Pósch Alajosnak.

— **A hölgyközönség figyelmébe** ajánlom dus választéku Kosztümszövet-raktáramat. Varga Kálmán női szabó, Arad, Deák Ferenc-utca 39. I. emelet. 4958

— **Harisnyákat,** toilett szappanokat, kefé-árut, erszényeket, reticülöket, dohánytárcákat, kiváló minőségben árusít Grünwald és Moskovitz cég Aradon, József főherceg-ut 1. szám alatt (Városházával szemben.) 2025

LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Szofia. A Genadiev-párt vezére, akinek hazaárulási perében holnap hoznak ítéletet, vérmérgezésben megbetegedett. Allapota aggodalmas.

Szofia. A vezérkar jelentése október 21-én: Macedón harcivonal: Mezdzseli falu szakaszán Bitolia-Lerina vasutvonal mentén tűzérési tevékenység. Csapatunk által Cerna ívében indított ellentámadás sikeresen fejlődött harc folyik. Moglenica völgyében a helyzet változatlan. Vardar mindkét oldalán elvéve ágyulóvések, Belasica-Planina lábánál nyugalom. A Struma mentén élénk tevékenység. Ellenséges tűzérési felelőit több harcivonalunk előtt fekvő falut bombázták. Barakli Dzumajat felgyújtották. Tűzérésünk erősebb ellenséges csapatokat szórt szét, amelyek jenkoti hídfőnél dolgoztak. Az Egei-tengerpart vidéken ellenséges flotta szokásos cirkálása. Romániai harcivonal: A Duna mentén nyugalom. Dobrudzsában október 19-én és 20-án elég komoly harcok folytak. Az ellenség összes előretolt állásai és főállásának egy része hatalmunkba

került. Eddig 24 tisztet, 2500-nál több közembert fogtunk el, 2 ágyut, 5 löszerkocsit, 22 géplegyvert, egy aknavetőt zsákmányoltunk. A Fekete-tenger partvidékén ellenséges hadihajó Mangaliát bombázták.

Lugano. Caltanissato kerületében a csendőrség 250 olasz állampolgárt letartóztatott. A letartóztatás oka ismeretlen.

Románia kincses bányája. (Érdekesek a plojesti-i petróleum kutakról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nemcsak a magyar közönség, hanem az egész művelt világ feszült érdeklődéssel figyel a romániai harc események felé. A vakmerő kis ország, amely azt hitte, hogy közbelépésével eldönti a világháború sorsát és alattomos fellépésével eltörölhet bennünket a föld színéről, most a legkínosabb helyzetbe került. Hazánk legiféltettebb területéről, Erdélyből kikergettük a gyűlölt ellenséget és most Romániába kergetjük vissza. A haditérkép bizonyítéka szerint hős csapatunk már a román királyi család nyaralója, Sinaja körül állanak és minden remény meg van ahhoz, hogy ennek elfoglalása után Románia kincses bányájához, a plojesti petróleumforrásokhoz jussanak. Szak-körökben rég tudott dolog, hogy a romániai petróleum források bámulatos gazdagsága Romániának nagy közgazdasági értéket kölcsön-zott. Ezek a források látták el ásványolajjal Hollandiának, Németországnak és Ausztria-Magyarországnak egy részét. Nálunk Magyarországon csak kevés petróleumforrás található, petróleumfinomító vállalatunk azonban elég szép számmal vannak: Orsován, Biharszilágyiban, Piumében és a főváros környékén. A monarchia egyetlen nagy petróleumforrása Galiciában van, ez azonban Ausztriának és Németországnak szállítja anyaga nagyrészét, úgy, hogy nekünk leginkább a romániai tennelést kellett fogyasztani. Egy ismert aradi férfi, aki hosszú időt töltött Romániában, a következő érdekes adatokat szolgáltatatta az Aradi Közlöny munkatársának Oláhország bámulatos kincsesházáról: Plojestinél és környékéről:

— A tulajdonképeni petróleumforrások nem is Ploestiben, hanem Caempinában vannak. A vonatról egészen jól látni a hatalmas keményszerű rudakat, amelyek petróleum szondák, ilyen szondák a caempinai fensíkon igen nagy mennyiségben láthatók. Ezekből a szondákból bugyog ki csodás bőséggel és gazdagsággal az ásványolaj nyersállapotban. Van olyan szonda, amely egy nap alatt 100 vagon petróleumot szolgáltat. A nyers petróleumot azután földalatti csatornákon át folytatják a Ploestiben levő finomító művekhez. A csatornarendszert azért honosították meg, mert ez sokkal olcsóbb és egyszerűbb, mintha vagonokon kellene átszállítani. Ploestiben dolgozzák fel a nyers ásványolajat, és onnan küldik ciszternákban szét Európa különböző részebe. Érdekes különben, hogy ezek a petróleumforrások és finomító vállalatok legnagyobb részt nem is román társaságok kezében vannak, hanem hollandiai, angol és német pénz-csoportok kezelik azokat. Ez a 3 társulat külön-külön legalább 100—100 millió korona erejéig van érdekelve. Ezek a források alkotják Románia legnagyobb közgazdasági értékét, a mezőgazdasági termelvényeken kívül.

— Legérdekesebb a dologban az, hogy a geológusok megállapítása szerint ezeknek a buja forrásoknak fészkei voltaképpen magyar területen vannak. Jól tudjuk, hogy Erdély tele van természeti kincsekkel; egyik gaz-

FOG- tömécek, aranyból, platina, arany és ezüst, amalgamból és a fog színevel azonos porcellánból.

FOG- koronák, hidak, egész fogsorok szájpadiás nélkül aranyból, platínából vagy porcellánból.

FOG- Kővek eltávolítása, fogak fehérítése és hibás fogsorok átalakítása, valamint javítása.

FOGHUZAS. Tízéves fogtechnikai gyakorlatom, amely idő alatt Berlin, Lápese, Brüsszel és Londonban, nemkülönben Amerikában a legkiválóbb fogspeciálistáknál mint asszisztens működtem, továbbá tekintve azt, hogy műtermem a mai kor legképeztebb műszerrel van felszerelve, elég garanciát nyújt, hogy még a legképeztebb esetekben is a legteljesebb mértékben megfelelhesek. **JACOBI GYULA** vizsg. fogtechnikus Szabadság-tér 4. Bejárat Eötvös-utca 17. Telefon 10-11. szám.

dag szénbánya a másikat követi. A geológusok állítása szerint ez a petróleummal eme szénbányákban keletkezett gázokból származik. Mivel a magyarországi hegyekben levő szénbányáknak olyan az elhelyezése, hogy az ott képződő petróleum, mivel nem buggyanhat fel a hegy emelkedő iránya miatt, kénytelen utat törni magának a hegylejtő felé, amely már román területen van. Így aztán előáll az a bosszantó helyzet, hogy a magyar területen kiforrótt petróleum a romániai oldalon takad fel. Ha sikerül elfoglalni a romániai petróleumvidéket, aminthogy minden reményünk meg van hozzá, akkor ezzel a hadviselés rengeteg táperőhöz jut. Köztudomásu ugyanis, hogy a nyers ásványolajból készítik a benzint és a különböző olajféléket, amelyeknek a háboruban kiszámíthatatlanul nagy szerepük van. Még az esetben is, ha a románok kivonulásuk előtt tönkretennék a ploesti finomítókat, nem sok kárt okoznának nekünk, mert hiszen a mi petróleum finomítóink ugyiszólván a legnagyobb mennyiségű nyers ásványolajat is képesek volnának gyorsan feldolgozni.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Sikkasztó Ispán. A múlt év december 28-án Meisztrovics János aradi sertéskereskedő 700 koronát adott át Magyar Illés ispánnak, hogy a címére vasuton érkezett sertéseket váltsa ki. Az ispán a pénzt elfogadta, de a sertéseket nem váltotta ki. Meisztrovics sikkasztás büntette címén feljelentést tett Magyar Illés ellen, mert az a pénzt saját céljaira használta fel. Ma tárgyalta ezt az ügyet az aradi királyi törvényszék büntető tanácsa Bittó József táblabíró elnökletével. Magyar Illés hosszasan védekezett a vád ellen a többek közt azt mondta, hogy 20 koronát ugyan elmulasztott a pénzből, a többi azonban ellopták tőle. Gyenes Zoltán királyi ügyész vádbeszéde után a bíróság sikkasztás vétségében bűnösnek mondta ki Magyar Illést és egy hónapi elzárásra ítélte el.

NEMZETI SZINHÁZ

Aradon, 1916. október 22-én vasárnap:

Délután fél 4 órakor: mérsékelt helyarákkal:

Legénybucsu.
Operette.

Este 8 órakor: rendes helyarákkal

B) Bérlet.

B) Bérlet.

Tökéletes asszony.

Operette 3 felvonásban.

Kezdete 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közöltékért nem vállalunk felelősséget.)

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi november hó 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy órára	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy órára	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

János vitéz.

Kittünően megvéd a

WATERMAN'S GESSHILFER

SAVANYUVIZ

6531

TALPALTASSA GIPOJÉT
bármely cipésznél

HOPJES
duplatalppal.

!! Nagy megtakarítás !!
üzleteknek, gyáraknak mal-
moknak és gazdaságoknak.

A jétező legjobb és legtartósabb

PAPIRSPÁRGÁT.

Csomagolásra 2, 2½, 3 és 4 mm. vastagságban kgként K 3-50, 100 kg. K 340 —
Postacsomagokhoz kgként K 4-20, 100 kg. K 400 —

Szőlőkötözéshez (2 és 2½ mm.) kgként K 3-50, 100 kg. K 340.

Zsákzsinegnek 4 mm-esből vágva és kötegeibe kgként K 3-60, 100 kg. K 350 — Arban szállítja pécsi raktárából utánvétellel a

Pécsi Kereskedelmi és Iparbank
R. T. áruosztálya Pécs.

5 kgnál kevesebb nem küldhető.

Papirkötelek.

Elismerő nyilatkozatok.

Nagyobb rendeléseknél engedély. 5172

Földbirtokosoknak

15—65 évre törlesztéses jelzálog, állami, megyei, városi s nyugdíjalappal bíró magánintézetek tisztviselői, nemkülönben századostól felfelé katonatisztek részére
10—30 éves törlesztéses

kölcsönöket folyósíttat

a „**Budapesti Kölcsönkövetítő és Parcellázó Részvénytársaság**”

Budapest, VIII., Kenyérmező-utca 6. szám.
Bővebb felvilágosítást ad Bonyhády József ur megbízottnak
ARAD, Kapa-utca 47. szám, csak délután 3—4 óra közl.

Azonnal szállítandó és átveendő

2000 méter mázsa egészséges

préselt szalma

kocsiba rakva Kunágota állomáson fedés nélkül 100 kgmonként 9 koronáért, átvételnél fizetendő. Távirati érdeklődők forduljanak

Kádár Imre
eladóhoz Budapest, Kigyo-tér 4. szám. 5404

HARCTÉREN KÜZDŐ SZERETETTEINKNEK küldjünk

MODIANO-CLUBSPECIALITÉ HÜVELYLYEL

készített CIGARETTAKAT, hogy lássák, hogy nekik mindenből a LEGDRAGABBAT, tehát a LEGJOBBAT is vánszítjuk! (egy doboz 70 fillér.) — 1 könyvecske sodorni való papír (70 lap) ára 12 fillér.

KURZER BERTALAN

végzett bécsi orvosi egyetemet és Budapesten vizsgázott fogtechnikus műterme Weitzer J.-u., Minorita-palota, II. em.

Fogat huz, plombál. Készít egyes fogat ép úgy, mint egész fogsorokat, arany koronákat és arany hidakat.

Dennek testvéreink nagy gyár, Győr. Alapította ott 1900. évi termelés 15 millió dbot.

PYRAM

CIPŐ-KRÉM

6991

Apró hirdetések.

Kiadó lakás.

Egy

4 és egy 2 szobás lakás hozzávaló mel-
lékhelyiségekkel november 1-re, két 2 szo-
bás utcai pincelakás azonnalra kiadó.
Hasszinger-utca 5. szám. 3116

Világos,

száraz, tágas, tiszta helysége műhelynek
vagy raktárnak kiadó. Kálvin János-
utca 5. 5436

Kiadó november 1 ére

Petőfi-utca 10. számú (a színház, gymna-
sium, városháza közelében) teljesen mo-
dern házban egy utcai 5 szobás II. emeleti
lakás, felszerelve a legkényesebb mel-
lékhelyiségekkel. Bővebbet a háziügylet-
nél. 544

2 szobás

udvari lakások Andrassy-tér 8. sz. alatt
azonnalra kiadó. Bővebbet a háziü-
gyletnél.

Leánynevelő-intézet

(Internátus)

Uri leányok részére.

Gondos nevelés. Magán-
tanulók előkészítő tan-
folyama. Zene és ide-
gen nyelvek oktatása.

Székely Ilonka

okl. tanító

Arad, József főherceg-ut 19.

Telefon 933.

1717

Masznált csomagolópapíros

megvételre kerestetik.

Cím a kiadóhivatalban.

7392

Édes atyám, néhai Krispin
József 60 év óta fennálló

Zongoraüzletét,

melyben éveken át tevékeny-
kedtem, folytatom.

Zongorákat, pianninokat

a legszolidabb üzleti elvek mel-
lett jutányosan eladok és bére-
adok.

Özv. Dr. Vannay Jánosné
Krispin Ilona.

Matteine-féle

patkány és egérintás

Eljárás szerint

Patkány- és egérintéshez ajánlok
patkány- és egérintősz-baci-
lust. A XX. század legmegbír-
hatóbb patkány- és egérintő-szere,
csak patkányt és egeret öl meg,
emberre vagy állatra nem vesz-
delemes, tehát mindenütt elhelyez-
hető.

A patkány- és egérintősz-bacilus
árjai:

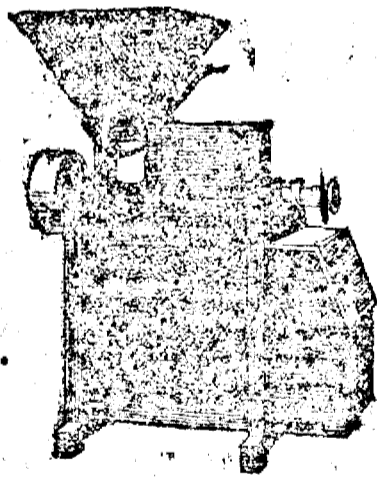
1 kis adag 2-300 patkány öl-
irtására 6 K.

1 nagy adag 3-600 patkány öl-
irtására 12 K.

„Matteine”
vegyészeti laboratórium

Arad, Borez Beni-tér 1. szám,
Telefon 10-18.

Kovács Soma és Társa, Arad gép- és műszaki üzlet.

5508

Gazdasági darálók lisztőrlésre raktáron.

Szakértelem nélkül nincs kellő termés!

A szőlősgazdák nagyrésze évek óta azért szüretel oly keveset, mert szőlőit megfelelő gondozásban nem részesíti és borát helytelenül kezeli. -- Minden, a szőlő- és borgazdaság körébe tartozó munkára megtanít a

„Borászati Lapok”

szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, IX., Uló-ut 25., Köztelök,
mely vasárnaponként jelenik meg.

Mutatványszámot kívánatra három héten át küld.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vérképző
gyógybor, vérszegények, láb-
bedések, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Benne
a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis
palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer,
finom fűszeres ízű, zson-
gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor.
Gyomorbeteg részére és ott, ahol a condurongó kéreg ja-
valva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-
donságait és kiválóan alkalmas a mosi
nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge
emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

2815

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetéseket díjat az alábbiak szerint számítottuk. Minden szó hirdetéséi ára 6 fillér. Vas- tagabb betűkkel 12 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni. A legkisebb hirdetés ára 80 fillér. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetjük fel. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetési szöveget, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Elvált asszony.

Kedden lehetetlen volt. Huszonegyedikén ugyanott biztosan hgy. 5512

Csalódott asszony

Levelezni szeretne oly férfival, ki már szintén csalódott az életben. Levelet "Csalódottunk" jelíge a kiadóhivatalba kérék. 5496

L.

Utazásom lehetetlen, lakásom nincs, 1-6n költözökdni kell. Egészségesek vagyunk, szívből üdvözlünk. L. I. A. 5488

Oktatás.

Zongora oktatás

nyernek a legjobb módszer szerint, kos- dok és haladók. Cim a kiadóban. 5445

Alkalmazást nyer.

Vetemény és gyümölcsültetvény keresetlik nagyobb gazdaságra. Cim: Zrinyi-utca 4/b. 5514

Ügyvédi irókámba

november 15-re ügyvédielődöt, vagy tel- jesen gyakorlott, megbízható írót ke- resek. Dr. Parcs Béla, Bethány-utca 27. sz. 5516

Háztartásba keressék

fiatal leányt, ki mindenben segédkezik. Cim a kiadóhivatalban. 5497

Egy megbízható

elárusító kancióval felvétetik. Cim a kiadóban. 5499

Tanulóleány

15 korona fizetéssel felvették Kaupert Irma varrónonél, Petőfi-utca 11. 5500

Mindenek

leány felvették azonnal beléphet könyök- utca 5. földszint jobbra. 5502

Délutáni órákban

keressék egy német kisaszonyt, ki zongora- zához is ért. Cim a kiadóhivatal- ban. 5511

Német kisaszonyt

keressék két nagyobb leánya mellé, aki könnyebb házi dolgokban is segédkezne. Cim: Arad, Varjassy Lajos-utca 140. szám. 5463

Nyomdásk-tanulóknak

felvétetik két fő, kik a 14. évet betöltöt- tük és legalább 6 osztályt végeztek. Bö- vebbet a kiadóhivatalban.

Alkalmazást keres.

Rőtis- és rövidáru szakmában jártas segéd alkalmazást keres, eset- leg vidékre is. Cim: Lebovics H. Ármin, Kürtős. 5492

4 nyelvet beszélő

fiatal nő feltrónódnak, esetleg elárusító- nek ajánlkozik. Cim a kiadóban. 5493

Nyugdíjas máv. mozdonyvezető

ajánlkozik elsörangú bizonyítványokkal iparvasutakhoz. Cim „Nyugdíjas” jelíge a kiadóhivatalban. 5471

Pénztárnoknő ajánlkozik

teljes ellátás mellett bármilyen kereke- desbe. Ajánlatok Hackl Gyula és Társa üzletébe, Ujarad. 5441

4 polgárit végzett leány irodai, vagy pénztárnoknői állást keres. Cim a kiadóban. 5518

Könyvelőnő

gépirással, levelezéssel, önálló munkaerő, azonnalra állást keres. Bővebbet a kiadó- hivatalban. 4010

Kondenzátoros gépész,

hadmentes, állást keres bármilyen fizem- nél vagy gazdaságban. Leveletet kér a kiadóhivatalba „Szakember” jelíge. 5477

Bánya kezelői

vagy munkavégzői állást keresek. Mindkettőben több évi gyakorlatom van, négy idegen nyelvet beszélek; nős és ka- тона mentes vagyok. Cim: Szovelyics M., Arad, Urbán Iván-utca 41. sz. 5449

Gyógyászat.

Holcák.

A legértelmesebb és legszéplebb és finomító. Izzadó, fényes, zsiros, atkás (matteseres) arcot naponta többször szükséges, gyapot- ra öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehetet finomságu barinnal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmul- nak. Ara 1 korona, Dr. Földes és Hehs pipereszsáppan és vegyszeti gyára Aradon. Tűz mellett ne használjuk. 12

Üzletek.

Egy jétegeralmu vendéglő

és szálloda, 8 vendégzsoba, 2. korcsma- helyiség és lakásnal, házzal együtt, Pécska- ut 1. szám alatt eladó. Értelkezhetni Haaszinger- u. 6. Telefon 747. 5456

Üzlethelyiség kiadó.

Mike Kelemen-utca 27-29. sz. sarokülöt, Rácz-féle házban, november 1-re, esetleg november 15-re kiadó, trafik- és italmérséi engedéllyel. Bővebbet Stefan János házigon- doknál, esetleg levélleg Höffer Adófnő Fiume, Via Belvedere 382/2. 5498

Andrássy-ter 6.

számu házban egy kisüzlet helyiség azonnalra kiadó. Bővebbet az „Aradi Köz- löny” kiadóhivatalában, József főherceg- ut 22. szám.

Ingtalan.

Purgly Lajos-utca 160. számu

házi kezevelő árban eladó (volt Demeter- utca.) 5510

Földesintés magánház

Mike Kelemen- u. 82. sz. alatt eladó. 5283

Uj, adómentes

3 szobás magánház villany- és vízvezeték bevezetéssel eladó. Bővebbet a kiadó- hivatalban. 5638

Eladó

Varjassy Lajos-utca 216. számu új ház négy lakással. Bővebbet ugyanott. 5410

Egy 7 szobás

modern magánház, nagy telekkel eladó. Cim a kiadóhivatalban. 4536

Vétel és eladás.

Reuma, cancer, vesefájdalmak gyógyítására villamos kézekevény el- adó. Cim a kiadóhivatalban. 5487

Használt autók

eladók délelött 8-12-ig és délután 2-5-ig Bocskay-ter 5. szám alatt. 5489

Eladó

11 fm. festet deszka vásárlás, 3 drb. inga ajtóval. Bővebbet Urbán Iván- u. 71. 5491

Erős eladás

Aradnagyet Vámi birtokon három kló- méterre a Soborsini állomástól, fekvő 100 holdnyi 1/4-40-1/80 éves tölgy, cser és bükk erdőréz faománya eladó. Aján- latok Vámi uradalmi birtok kezeléshez intézendők, november 5-6-ig. 5490

Teljesen

új cseresznyefaháló jutányos áron eladó. Ugyanott butortisztítás és javítás, elfo- gadtaték. Kalvin János- u. 5. 5377

Nagy álló vagy toalett tükröt keresek megvételre. Ajánlatokat a kiadóba kérek. 5501

Belti berendezés

fűszer- és rövidáru részére, megvételre keresetlik. Ajánlatok, ár megjelölésével, Hitelesítőkezet, Bél (Biharmegye) címre küldendők. 5509

Üres lakás

megvételre kerestetnek. Andrány persegő- gyár, Arad. 5467

Használt csomagoló papírok

megvételre kerestetlik. Cim a kiadóhiva- talban. 7391

Vessék

a legmagasabb árban uraktól levetett férfi ruhát, mindenféle egyenruhát valamint használt butort. Vidékre is megyek. Bleier Ignácz, Boczkó-utca 1. 229

Eladók

asztalkocsi két és négy kerékű, benzin- motorok, síkos alvanyok, lakatos szer- számok, gépek, Autogén hegesztő ké- szülék, fűrészesztal, fuvók. Fácán-utca 6. szám. 5380

Baromifésék ellen

biztos szer egyedül kapható Wajdits gyógy- szertárban, Ferenc-terti közkörházzal szem- ben. Üvege 1 kor. 80 fillér, nagy üveg 3 kor. 2722

Corbin

legjobb magvédőszer vetéshez, Corbin legelőcső világitó anyag raklárán ke- vésés Szaba Társaság Arad. 5892

Uj buterhite!

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelesítettek egyéneknek kölcsön, és részlet- fizetésre szállítók Garai Károly bej. cég butortulésében Aradon, Asztalos Sándor- utca 5. sz. 391

Táberi dekorok,

levegőtápolok, levelek és papírának nagy- ban és kicsinyben jutányos áron kapha- tók Pichler Sándor papirkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság- tér 1. Telefon 309. 601

Divat albumok,

kostüm, blous és gyermekruha, magyar szövegű, szabásmintával 3 korona, 2 ko- rona 50 fillér és 2 korona árban kapha- tók Knieser I. »Minerva« könyvkereske- désében, Dobó-utca 1. 1081

Egy alig használt harmónium

jutányos áron eladó. Cim a kiadóhiva- talban. 5433

2 kályhát,

egyét légszesztítésre és egyét fürdővíz- melegítésre, jó karban lévőket megvételre keres Wajdits gyógyszerárt. 5488

Egy keveset használt

plüsch boa és karmantyú eladó. Andrássy- tér 25., IV. lépcső, I. em., 29. a. 8500

Egy alig használt egyenáramu

2 1/2 lórés motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Tanító-eladás.

Az Acsev. Mával erdőüzlete megkezdéi tűzif termékeket eladását. Selejtmentes bükkhasább waggontételekben megrendel- hető az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdőüzletvezetésénél, Arad, József főher- ceg-ut 22., földszint. 4366

Különféle.

Dr. Schajkevasky

lábizzadás elleni szere, bizony, kipróbált ártalmatlan szer, rögtön hat, ára 1 korona. Kapható Földes és Hehs gyógyszerártában.

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a Messenger-boy irókában, Deák Ferenc- u. 8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Tyukszem

és minden bőrkeményedés ellen biztosan ható szer, Hehs gyógyszerárt tyukszem- tapasz. A legmagrözöttőbb tyukszem a tapaszt párnapi használata után leválk, a gyöttrő fájdalom azonnal megszűnik. Ara 60 fillér, Hehs gyógyszerárt, Földes gyógyszerárt Arad. 12

8-szor

nyerték eddigelő ügyfeleink a

400.000

koronás

főnyereményt

Kisérleje meg szerencsétét ott, ahol az a legnagyobb és válassza a neve mellett lévő számokat.

Table with 3 columns: Name, Amount, Name, Amount. Lists names and corresponding amounts for various prizes.

Huzás már október hó 27-én és 28-án.

Egész fül negyed nyelcad sorsjegyet 12 6 3 1.50 kor-ért.

Rendeljen postafordultá- val. Levelezőlap elegendő.

GAEDICKE

bankház 6923

Budapest, VI., Kossuth. Lajos- u. 11.

Szétküldés a táborba is!